

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1926.

Första kammaren.

Nr 25.

Onsdagen den 14 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 8 innevarande månad.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 117, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar jämte i ämnet väckta motioner;

nr 132, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till befrämjande av export av hästar till Sovjet-Ryssland m. m.;

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av mark från klokarbostället i Örkelljunga församling;

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av ett kronan tillhörigt område i Arbrå socken av Gävleborgs län;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbyte av mark mellan kronan och vissa enskilda personer i Boden;

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till engelska episkopalförsamlingen i Stockholm av tomt för församlingens kyrka;

nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av tomter till egnahemsbyggnader från det till Strängnäs hospital anslagna förra biskopsbostället 2 mantal Sundby nr 1 i Strängnäs socken;

nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst ägoutbyte mellan kronan och Nitroglycerin aktiebolaget; samt

nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av vissa områden å Djurgården.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 22, i anledning av väckt motion med förslag till lag angående fartygs bemanning m. m.

*Ang.
fartygs bemanning m. m.*

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 286, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Lövgren* i Nyborg m. fl. hemställt, att riksdagen måtte för sin del antaga ett vid motionen fogat förslag till lag angående fartygs bemanning ävensom, därest detta bifölles, ett likaledes vid motionen fogat förslag till lag angående läkarintyg för sjöfolk.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte i anledning av förevarande motion i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga frågan om fastställandet av en bemanningsskala under förnyat övervägande samt, efter verkställd överarbetning av skeppstjänstkommitterades förslag och sedan riksdagen beretts tillfälle

Ang. fartygs bemanning m. m. att däröver avgiva yttrande, fastställa de bestämmelser, som i ifrågavarande hänseende kunde befinnas lämpliga.

(*Forta.*) Reservationer hade avgivits

1) av herr *Hederstierna*, som på anförda skäl hemställt, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

2) av herrar *Edw. Larson*, *Fehr* och *Jansson* i Edsbäcken, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, slutande med en hemställan, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

3) av herrar *Nilsson* i Antnäs och *Johanson* i Huskvarna, vilka av angivna orsaker ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

4) av fru *Östlund*, som likväl ej antytt sin åsikt.

Herr Hederstierna: Ja, det här ärendet är ju för riksdagens båda kamrar synnerligen väl känt, enär det förevarit senast vid 1924 års riksdag, då det gällde frågan huruvida det skulle behövas en särskild bemanningslag här i vårt land.

Då denna fråga för två år sedan förekom till behandling här i riksdagen, tillstyrktes av första lagutskottet en skrivelse i ärendet till Kungl. Maj:t och detta förslag blev antaget av andra kammaren, under det att första kammaren avslagit utskottets hemställan med 30 rösters majoritet. Det förefaller mig då, som om motionärens utsikt till framgång på grund av att första kammaren nu skulle ha ändrat åsikt, borde vara skäligen minimal. Jag kan mycket väl förstå, att man kommer igen med en motion i en fråga, som tidigare blivit avslagen med endast några få rösters majoritet, men då den blivit avslagen med så stark majoritet som i detta fall, förefaller det något hopplöst att komma igen med frågan så snart därefter, och detta så mycket mindre, som några nya skäl icke alls kommit fram i motionen. Det enda, som motionären kunnat anföras såsom nytt, är ett yttrande av svenska befälhavareföreningens ordförande vid fartygsbefälhavareföreningens kongress i Köpenhamn. Det synes mig också, som om det skulle vara föga anledning att nu för oss här i kammaren börja rada upp alla de skäl för och emot, som för två år sedan anfördes här. Jag förmodar, att utskottets ärade ordförande har något att säga emot mitt yrkande på avslag liksom att herr Lindley kommer med sin sakkunskap. Det vore glädjande, om det därmed vore slut med det hela.

Jag skall, som sagt, icke bli långrandig, jag skall endast i korthet åberopa vad jag förut anført, nämligen att sjöfartsnäringen i Sverige under de senaste 15 åren varit betungad med åtskilliga lagar och att det torde vara allmänt bekant, att denna näring, som nu skall upptaga icke minst tävlan med alla andra länders sjöfartsnärningar, ingalunda har någon angenäm och lätt tid att genomleva.

Nu svarar väl herr Lindley på detta, liksom han svarade förra gången frågan var uppe, att det icke kan vara svårt för Sverige att ha en bemanningslag, när Norge kan ha en sådan. Jag vill då säga i allmänhet taget om alla dessa sociala lagar, beträffande vilka man är så säker på att det och det landet har sådan lagstiftning och att vi då skola hava det också, att detta icke behöver inverka på oss. När man är i tillfälle att tala med utlänningar från länder, där man infört sådana sociala lagar, händer det upprepade gånger, att de säga: »De genera oss icke det minsta; det finns så många möjligheter till dispens från lagens tillämpning, så att den komma vi så lätt undan.» Jag vet icke, om förhållandet är sådant, men det skulle icke förvåna mig, om det vore så, och jag

vet alldeles säkert, att med avseende å arbetstidslagarna har jag på min förfrågan angående deras verkningar i andra länder alltid fått det svaret, att det funnits så många undantag från dessa lagar. Här i vårt land däremot äro vi så förfärligt korrekta; här ha vi icke stora möjligheter till dispens. Här få vi tuga och lida och ha det svårt i jämförelse med andra länder, som på papperet ha sådana lagar, men ingalunda i verkligheten.

Vi ha, som jag nyss sade, åtskilliga sådana lagar som bemanningslagen i vår sjölag. Kommerskollegium har yttrat sig i denna fråga och sagt, att kollegium icke har reda på något fall, då under senare år fartygsolyckor vållats på grund av bristande bemanning. Om man nödvändigt skall betunga sjöfartsnäringen, förefaller det, som om det fordrades verkligt bärande skäl för att göra detta, men några sådana skäl föreligga icke i detta fall.

Till detta utskottets utlåtande finnas fogade åtskilliga reservationer, och var och en av reservanterna har olika skäl för sin ståndpunkt. Jag skall, för att icke vålla bråk i det avseendet, inskränka mig till att med användande av den kläm, som är gemensam för alla reservationer här, med undantag av fru Östlunds, be att få yrka, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Enhörning: Herr talman, mina herrar! Då denna fråga vid 1924 års riksdag var föremål för första lagutskottets prövning, hade fem av utskottets ledamöter reserverat sig emot utskottets hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t. Denna gång hava sex ledamöter reserverat sig. Man kan ju därav draga den slutsatsen, att om ytterligare en motion i samma syfte om ett eller annat år skulle framkomma, så skulle motionen förmodligen helt enkelt komma att avslås av utskottet.

Sedan åttatimmarslagen provisoriskt antogs, tyckte man sig i början förmärka någon förbättring av arbetsintensiteten, men numera, sedan något år, har man med all tydlighet förmärkt en avtagande arbetslust med ständiga pretentioner på bättre villkor, oaktat indexets betydliga fallande. I själva verket torde indexets fall vara större än vad den officiella siffran angiver.

Fastställandet av en s. k. bemanningsskala avser i själva verket ett starkt ökande av antalet besättningsmän från kökspersonalen till styrmän och maskinister och detta avser ju tydligt och klart en väsentlig minskning av arbetsintensiteten ombord, ty arbetet ombord i nuvarande ångfartyg kan i och för sig självt icke ökas, och icke heller kan någon påstå, att det är för strängt. Man bortser även helt enkelt från rederinäringens bärkraft, vilken väl aldrig varit mindre än den är för närvarande med hänsyn till gällande höga hyror och låga nu gällande frakter. Det är för närvarande så gott som omöjligt att leta upp en frakt till utlandet, som icke lämnar förlust, och än svårare, för att icke säga totalt omöjligt, att uppbringa en frakt från utlandet till Skandinavien, som icke lämnar en avsevärd förlust.

Inför dessa för sjöfartsnäringen så vidriga förhållanden komma nu herrar Lövgren och konsorter i andra kammaren, vilka väl icke hava, efter vad jag kan föreställa mig, den minsta aning om sjöfartens betryckta läge, och fordra en lag angående fartygens större bemanning. Antagligen skulle dock insikten härom icke avskräcka dem att ändock motionera för att framstå såsom sjöfolkets sanna välgörare. Om ett sådant tilltag skulle lyckas, så är det väl meningen att med denna lag till föredöme även på andra områden genomföra en lagstiftning, som bestämmer, huru många män eller kvinnor, som skola utföra ett visst förekommande arbete, icke allenast till sjöss utan även på land, och därmed slår man ihjäl individernas arbetsintensitet. På samma gång minskar produktionen, varigenom vårt land står inför en formlig utarmning.

Man frågar sig genast: är det klokt och förståndigt att stadfästa bemanning

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

å fartyg genom civillag? En administrativ förordning därom vore väl det enda riktiga såsom varande mer elastisk, men det duger ej — bemanningsskalan skall fastslås genom lag.

Man bör väl i detta avseende taga hänsyn till rederinäringens bärkraft och till bemanningsförhållanden i andra länder, med vars rederier, vilka icke hava några drastiska bemanningsförhållanden att kämpa med, vi ha att utstå en kraftig konkurrens. Allt i våra tider går ut på att betala varje näring så mycket som görligt och göra den improduktiv. I viss mån lyckas det för en del s. k. hemmaindustrier att överkomma dessa svårigheter genom prisernas höjande till oproportionerligt hög nivå, till skada för den stora allmänheten, som tiger och lider och möjligen söker taga skadan igen, när tillfälle därtill gives. Det skapar ett orättfärdighetstillstånd för hela landet, och den ene söker att i sin mån öva repressalier mot den andre. Det går till en tid men måste förr eller senare brista, alldenstund landets bärkraft ej i längden kan tillåta det. Därtill kommer, att riksdag efter riksdag anspråk på högre och högre löner framkomma från olika kategorier av statsanställda. »Krukan går till brunnen, tills den slutligen spricker.»

Men rederinäringen är ej beroende ensamt på vad vårt eget land för en längre eller kortare tid kan giva. Den har att rätta sig efter de stora sjöfartsidkande länderna. Dessa bygga för att komma över svårigheterna stora moderna fartyg på 5,000 till 10,000 tons och däröver i lastkapacitet, vilka således medgiva lägre frakter, som verka förlustbringande för vårt mindre tonnage. Och inför dessa sorgliga förhållanden kommer man nu och ifrågasätter, att en ny bemanningsskala, som ökar besättningens antal upp till 25 och 30 procent, för att minska arbetet ombord, som i och för sig självt icke kan anses ansträngande — varken i hamn eller till sjöss — skall upphöjas till lag och genom lagens stränga påbud lägga ytterligare en dödande hand på denna i dödsryckningar redan kämpande näring.

Jag skall tillåta mig andraga ett par exempel. Besättningens antal å ett ångfartyg om 1,750 brutto registerton är nu bestämt till 20 mans besättning för allmän europeisk fart. Det skulle nu höjas för Nordsjöfart till 23 man och för oceanfart till 25 man, således i sista fallet en ökning av 25 procent. I fråga om besättningsantalet på ett ångfartyg om 1,230 brutto registerton är det så i europeisk fart, att för närvarande utgör besättningen 18 man, men enligt förslaget skulle det för Nordsjöfart ökas till 20 och för oceanfart till 24 man, vilket i sista fallet blir 33 procent ökning.

Med dessa uppgifter för ögonen blir en av de första frågorna, som man måste framställa: Var ha motionärerna tänkt sig, att denna stora ökning av personalen skall förläggas, d. v. s. bo ombord? I de flesta fartyg under 2,000 bruttoton, vilken kategori synes bliva mest lidande av förordningen, finnas inga möjligheter att bereda plats i skansarna för ett större antal ytterligare besättningsmän. Var skall tredje maskinisten och tredje styrmannen bo? Dessa skola nämligen ha egna hytter. I dessa för sjöfartsnäringen svåra tider är det väl ej meningen, att redaren skall tvingas ombygga hela inredningarna å svenska lastfartygen. Det vore helt enkelt ogörligt för de flesta rederier, och följden bleve då uppläggnig eller försäljning för en spottstyver.

Vilket arbete, förutom navigering och vakttjänstgöring, skall besättningen utföra till sjöss? På nuvarande ångfartyg finnes i regel intet annat arbete. På segelfartyg skall besättningen dag som natt deltaga i manövreringen med segel, och under dagen finnes alltid något arbete med lagning av segel, tågvirke och diverse andra arbeten. I hamn deltager icke besättningen i lastning och lossning av lasten, utan maskinfolket sköter donkeypannan och däckfolket vinscharna, men nu är till och med frågan uppe, att vinschmännen skola tagas från land vid lossning och lastning och besättningen således befrias

däriifrån. Besättningen skall dock ökas å ångfartygen, varav helt naturligt icke allenast rederinäringen utan även andra näringar i mer eller mindre grad bliva lidande.

*Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)*

Herr vice talman, jag yrkar bifall till den av herr Hederstierna vid utlåandet fogade reservationen.

Herr Åkerman: Herr förste vice talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Det är nog så som den förste ärade talaren anmärkte, att det knappast tjänar mycket till att nu i dag, så snart efter det detta ärende förevarit i kammaren, försöka övertyga varandra om, vad som är det riktigaste i denna sak. Beträffande de 30 röster, som fattades på vår sida, när vi sist behandlade denna fråga, så förhåller det sig nog fortfarande på samma sätt. Det kommer otvivelaktigt att gå i år precis som förra gången, att andra kammaren antager skrivelseförslaget och att första kammaren med 30 rösters övertikt faller detsamma. Under sådana förhållanden är det ju icke stor idé att hålla något längre anförande här. Jag skall därför inskränka mig till det minsta möjliga och bara gentemot de föregående talarna erinra, att det beträffande all social lagstiftning alltid anföres vissa betänkligheter. Det är ju förklarligt, att man i början ryggat en smula tillbaka för förändringar, men det har ju visat sig, att den sociala lagstiftning, som vi hittills infört, icke varit annat än till gagn, och på det sättet hoppas jag, att det skall bli även i detta fall.

Man kan icke tala om någon överforcering av lagstiftningen på sjöfartsrättens område, så att det skälet tror jag icke heller att man kan åberopa.

Vad kommerskollegiums uttalande beträffar att under senare tid ej kunnat påvisas någon sjöolycka, som berott på bristande bemanning, har detta nog haft sin orsak i att det rör en sak, som undandrager sig kommerskollegii bedömande. Den saken kan kollegium icke med säkerhet avgöra. Jag vill också erinra om ett uttalande, som gjorts i detta ärende av Sveriges fartygsbefälsförening, och vidare hänvisa till ett yttrande av skeppstjänstkommittéade, ett yttrande, som jag läste upp här i kammaren, då ärendet förra gången var före, men som jag icke skall trötta herrarna med att citera ännu en gång.

Det är c:a 26,000 personer, som beröras av denna lagstiftning. Frågan är således viktig, och jag tror därför, att det är alla skäl, att första kammaren tager i övervägande, huruvida den icke skulle kunna tillmötesgå gjord begäran om en skrivelse denna gång.

Herr Enhörning nämnde, att man inte bör påyrka att få in ifrågavarande bestämmelser i en civillag. Jag vill häremot erinra om, att det i lagutskottets utlåtande talas om en bemanningsskala fastställd i administrativ ordning.

Det vore nog åtskilligt mera att säga i denna fråga, men med hänsyn till att vi ha så pass mycket att göra, om icke just i dag vid själva plenum, så åtminstone väl sedan plenum är slut, vill jag försöka föregå med gott exempel och icke tala så länge, och därför inskränker jag mig till vad jag nu sagt och ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindley: Herr talman, mina herrar! Jag gör mig inga överdrivna förhoppningar om att kunna omskapa majoriteten i denna kammare att inse den begärda reformens behövlighet. Många av kammarens ledamöter äro principiella motståndare till nästan varje reformförsök, och framför allt gäller detta, om det rör ett sådant reformförslag, som kan befaras kunna ha den ringaste inverkan på industriidkarnas omkostnadskonto. I så fall är det nästan lönlöst att göra några försök att få sådana reformer genomförda. Då blir också faran ur sjöfartssäkerhetens synpunkt av synnerligen liten betydelse. Jag

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

hade icke själv tänkt föra fram denna motion ånyo, så kort tid efter det att kammaren uttalat sig om denna sak, vilket ju skedde år 1924. Det förefaller emellertid, som om kollegerna i andra kammaren hade större förtroende till första kammarens goda vilja än jag själv har och att de därför tillåtit sig att nu komma igen med en motion i ärendet. Då frågan således åter kommit upp, anser jag mig pliktig och skyldig att försvara den ståndpunkt, som jag redan förut intagit i denna fråga, och om jag här händelsevis kommer att säga några elaka ord åt herrarna, så är det väl bekommet!

Om man granskar de olika reservanternas uttalanden i sina reservationer till betänkandet, så finner man, att alla dessa uttalanden mynna ut i att motionen icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda. Jag vill då till en början säga något om vad de två reservanterna, herrar Nilsson i Antnäs och Johanson i Huskvarna, anfört i sin reservation, nämligen att då »bemanningsskalor ej heller i förevarande sammanhang föreligga av sådant innehåll, att de kunnat av utskottet förordas, synes riktigast vara, att riksdagen ej nu binder sig till införandet av bemanningsskalor» etc. — Jag måste tillstå, att jag sällan sett, att en reservation varit fotad på svagare grund än vad denna är. I realiteten föreligger det ju ett förslag till bemanningsskala, ett förslag som utarbetats av en kommitté, bestående av sakkunniga fackmän, i vilken kommitté även redarna varit representerade. Jag kommer mycket väl ihåg, att herr Enhörning, när vi förra gången behandlade denna fråga, bland annat sade, att redarna bara hade haft en enda representant med i denna kommitté. Jag skulle då vilja säga, att om den representanten icke var alltför dålig, kunde han väl ändå föra fram de olika synpunkter, som kunde vara behöfliga att framföra för att klargöra för de övriga kommitterade hans avvikande ståndpunkt, och i det avseendet vill jag bara fästa uppmärksamheten på att när vi en gång i tiden utarbetade den stora lagstiftningen i fråga om sjöfartssäkerheten, så var under-tecknad ensam representant på arbetaresidan, under det att redarna voro mycket, mycket starkt representerade. Jag tror icke, att man kan säga, att det nya förslaget, på grund av att redarna icke varit så starkt representerade, kan betecknas såsom underhaltigt, ty i den kommitté, som utarbetet detta förslag, fanns det andra fullt sakkunniga representanter. Det är här att märka, att det nu icke ens är fråga om ett godtagande av detta förslag, som likväl har ett så kraftigt underlag, utan att det är fråga om att låta Kungl. Maj:t vidtaga en överarbetning av detta förslag för att sedermera ånyo förelägga riksdagen frågan.

Dessa reservanter säga likväl nu att då det här icke föreligger ett förslag av sådant innehåll, att utskottet kunnat förordas det, anse de, att det icke kan göras något åt saken. Jag behöver bara tänka mig det fallet, att t. ex. motionärerna skulle ha vidtagit den åtgärden på egen hand, att de skulle försökt åstadkomma en sådan överarbetning av ett förslag, som en kungl. kommitté uppgjort. Det är väl icke någon här, som inbillar sig, att reservanterna i detta fall skulle känt sig tillfredsställda med en sådan överarbetning och yrkat bifall till ett sådant förslag. Nej, det skulle de säkerligen icke ha gjort. Kungl. Maj:t skall icke åstadkomma någon överarbetning, motionärerna kunna givetvis icke göra det med utsikt till framgång. Detta är alltså skälet, varför man avslår en begäran om att Kungl. Maj:t skall göra något! Jag måste till och med säga, att man bör ha ett mycket starkt sinne för humor för att kunna acceptera en sådan reservation.

Om jag sedan går över till exempel till de tre reservanterna, herrar Larson, Fehr och Jansson i Edsbäcken, finner jag, att de söka på ett enkelt sätt komma ifrån saken genom att hänvisa hela frågan till Kungl. Maj:t, d. v. s. till Kungl. Maj:ts initiativ. Jag betvivlar icke alls, att Kungl. Maj:t skulle vara villig att upptaga frågan och att förelägga riksdagen ett förslag i den av oss motio-

närer önskade riktningen, men Kungl. Maj:t ville icke göra detta, därför att Kungl. Maj:t tvivlar på herrar Larsons, Fehrs och meningsfränders goda vilja att, även om ett sådant förslag förelägges, vilja acceptera detsamma. Det är därför, som Kungl. Maj:t önskar höra herrar Larson, Fehr och konsorter, huruvida de skulle vara villiga att medverka till — sedan Kungl. Maj:t överarbetat och förelagt riksdagen ett sådant förslag — att det skulle finnas förutsättning för att detta skulle bli antaget här.

I annat fall innebär deras ståndpunkt bara det, att Kungl. Maj:t skall lägga fram en ny proposition, som skall bli ett nytt kritstreck emot Kungl. Maj:t beträffande antalet avslagna propositioner, vilket skulle visa, att den nuvarande Kungl. Maj:t åtminstone icke har riksdagens öra. Det är detta, som Kungl. Maj:t icke gärna vill göra, och det är därför som vi motionärer gärna också önska, att dessa, som verkligen vilja göra något i reformhänseende, också giva sin mening tillkänna i den riktningen. Jag har verkligen den uppfattningen, att sjöfolket icke har så förskräckligt stor hjälp att vänta ifrån det hållet.

Går man sedan över till att granska herr Hederstiernas nuvarande ståndpunkt, finner man, att det är samma ståndpunkt, som han intog år 1924, i det att han åberopar de förut anförda skälen. Han pekade i dag först på det synnerligen omfattande lagstiftningsarbete, som utförts på sjöfartens område, och i sitt anförande i denna kammare år 1924 pekade han då på t. ex. tillsyningslagen och förordningen för fartygs byggande och utrustning och bestämmelserna om vissa säkerhetsåtgärder. Sedan pekade han i dag på det stora antalet paragrafer, som i samband med denna lagstiftning införts. Det är emellertid helt naturligt, att det måste bli en massa paragrafer i ett så pass stort arbete, då man skall försöka fastställa regler för tillsyn och kontroll av fartygens sjövärdighet. Förut hade vi ju icke haft några bestämt fastställda regler på en stor del av ifrågakvarande områden. På andra områden fanns det sådana, t. ex. beträffande passagerarfartygs kontroll och besiktning m. m., och en del andra sådana bestämmelser blevo inkorporerade i den nya lagen. Dessa kunna följaktligen icke betecknas såsom nya paragrafer. För övrigt måste man ju utarbeta mycket omfattande och tydliga vägledningar. Jag vill icke nu återupprepa, vad jag förut en gång sagt i det avseendet, men så mycket vill jag säga, att det säkerligen icke går för herr Hederstierna eller för någon annan att åberopa den lagstiftningen såsom bevis för riksdagens goda vilja att åstadkomma behövligen reformer på sjölagstiftningens område.

Jag påpekade redan år 1924, att den lagstiftning, som det tidigare varit fråga om, ingenting annat var än en tvångslagstiftning, en lagstiftning som vi voro tvingade att antaga, därför att vi hade karbasen från andra länder över oss. Man kan därför icke tala om, att det skulle vara något uttryck för villighet att reformlagstifta, när man genomförde en sådan lagstiftning, emedan andra länder stodo med karbasen i hand och sade, att antingen göra ni på det sättet eller också ställa vi er under vår lagstiftning. Man gick då med på denna lagstiftning för att icke bliva underkastad främmande länders lagstiftning beträffande våra fartyg, vilket skulle ha medfört, att när t. ex. ett svenskt fartyg kom till en engelsk hamn, skulle en engelsk tillsyningsmyndighet komma ombord på fartyget, riva upp garneringen och se efter hur fartyget var beskaffat, riva sönder en del andra saker för att undersöka, huruvida fartyget höll det minimum av anspråk, som man i detta land ställde på fartyget, verkställa alla dessa eftersyner, som vi nu nödgas göra i vårt eget land. Detta skulle ha varit en förnedrande ställning, som Sverige i så fall skulle intagit. Det är emellertid ganska typiskt, att också herr Hederstierna åberopar sig på sjölagens bestämmelser i § 5 a av lagen beträffande besättningen, där det står, att »fartyg skall vara bemannat på ett betryggande sätt» m. m. I sjölagen fanns förut icke några bestämmelser beträffande säkerhetsanordningarna ombord på

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

Ang.
fartygs bemanning m. m.
(Forts.)

fartygen. Det fanns emellertid där en bestämmelse om att fartygets befälhavare var ensam ansvarig härför. Den bestämmelsen ville man även då försvara och man kämpade väldigt för att kunna bibehålla den bestämmelsen såsom varande fullt betryggande, ty, sade man, det finns ju en ansvarig man ombord på fartyget, som måste tillse, att fartyget skall vara sjövärdigt och fullt tillfredsställande ekiperat. Men vid den tiden, då den s. k. sjöfartssäkerhetskommittén utredde denna fråga, voro även en del av redarna, bland andra Dan Broström, med om att anse denna ståndpunkt ohållbar. Det gick nämligen icke att söka koncentrera sig på den linjen inom kommittén, och därför bildade han tillsammans med undertecknad och ingenjör Höök, sedermera chef för Lindholmens varv i Göteborg, samt landshövding Wall, såsom ordförande, en majoritet inom kommittén, för att det skulle bli en lagstiftning på det området. Förespråkarna för den omnämnda bestämmelsens bibehållande ställde sig på precis samma ståndpunkt som herr Hederstierna i dag beträffande bemanningsfrågan, i det de ansågo, att befälhavaren ombord skulle vara den, som garanterade, att fartyget skulle vara i sjövärdigt skick.

Det enda, som man kan säga, kan betecknas såsom varande ett uttryck för en frivillig reformlagstiftning i vårt land, skulle väl närmast vara sjömanslagen, som antogs för ett par år sedan, varigenom man sökte reglera den del gammalmodiga bestämmelser, ävensom den kungl. förordning om ny spisordning, som blivit utfärdad. Det var naturligtvis reformer i önskvärd riktning, men om ingen av dessa kan man väl ändå säga, att den har varit något överflödighetsverk. Tvärtom, vågar jag påstå. Jag hoppas, att kammaren ursäktar, om jag ej går in på dessa spörsmål något djupare. Det skulle annars varit mycket intressant för att visa vad sorts ändringar man då genomförde med dessa lagar eller förordningar.

Gå vi emellertid därifrån över till det enda reella skäl, som här blivit åberopat mot förslaget, så skulle det vara sjöfartsnäringens stora depression och dess i närvarande stund ömtåliga ställning i den internationella konkurrensen. Jag erkänner villigt, att i närvarande stund sjöfarten är utsatt för en stor depression på det ekonomiska området. Frakterna äro nedpressade till ett minimum, men å andra sidan har jag svårt att inse, att en utredning angående en bemanningsförordning skulle vara något, som skulle hindra de svenska fartygen att kunna konkurrera med utlänningarnas. Jag har svårt att kunna få fram något bärande skäl på den punkten. Ty vad har man där att hänvisa till? Man har ingenting annat att hänvisa till än påståenden. Häremot kan jag ställa en rakt motsatt uppfattning, och det är just från den auktoritet, man åberopat, nämligen kommerskollegium. Man säger, att kommerskollegium avstyrkt förslaget, men själva kommerskollegium har ju givit ett intyg så gott som något annat på att någon fara icke hotar på detta område. Herr Hederstierna åberopade sig på förutvarande handelsministern Wohllins yttrande till statsrådsprotokollet, i vilket yttrande herr Wohlin i sin tur åberopade sig på kommerskollegii uttalande. I sitt yttrande säger herr Wohlin bland annat, att kommerskollegium ansett, att denna lagstiftning i realiteten vore onödig, ty, säger han, »såsom kollegium framhållit, torde ej heller skiljaktigheterna mellan kommitterades förslag till bemanningsskala och de faktiska bemanningssiffrorna i regel vara av större betydighet». Kommerskollegium säger sålunda, att skiljaktigheterna ej äro av större betydighet. Alltså skulle de svenska fartygen vara bemannade i överensstämmelse med vad bemanningskommitténs förslag föreskriver, och alltså kan detta, må jag säga, icke i någon mån förorsaka något hinder för Sveriges del i den allmänna internationella konkurrensen. Det är väl uteslutet, att det kan vara fallet.

Jag vill även omtala, att jag fått ett annat bevis för att detta icke är riktigt. När jag för två år sedan var nere på ett av våra sammanträden i den

internationella byrån i Amsterdam, som har sammanträden flere gånger om året, kommo vi att diskutera sjöfartsförhållandena i Sverige, och då sade den holländske ledamoten av kommittén, att svenskarna vore till hinder för dem, när det gällde att få förbättringar i ekonomiskt och socialt hänseende på de holländska fartygen. De holländska redarna hänvisade nämligen till att de svenska redarna betalade sitt folk lägre löner, än vad holländarna gjorde till sina besättningar. Jag kunde ju ej för ögonblicket svara något på detta, innan jag fått tillfälle att titta på de avtal, som ingåtts mellan redarföreningen och sjöfolket i Sverige, men sedan jag hade sett på saken, kunde jag icke finna, att det var så stor skillnad, utan det var ungefär detsamma i båda länderna. Vi lade dessa två avlöningsgrunder vid sidan av varandra för att jämföra dem och för att se, hur det kunde ligga till beträffande avlöningsförhållandena. Jag måste för min del konstatera, att våra löner kanske lågo i underkant mot de holländska. Men, såsom holländarna sade, är det icke där skon klämmer, utan vad de holländska skeppsredarna mena är, att den lön, de betala t. ex. för en fullt befaren matros, betala de till hela besättningen, under det att vi här i Sverige mönstra in en massa obefarna ungdomar för att bara få tillbörligt antal nummer och icke behöva mönstra in kvalificerat folk. Det är det som gör, att vi ligga i underkant. Icke heller det blir rättat genom bemanningskommitténs förslag, och det är därför jag icke har det ringaste emot, att frågan underställes Kungl. Maj:t för överarbetning, ty som jag förut sagt, skulle jag säkerligen aldrig kunnat gå med på det förslag, bemanningskommittén utarbetat, emedan jag anser bemanningskommitténs förslag ligga väl långt i underkant. De här anförda bevisen ådagalägger det oberättigade i påståendet, att bemanningskommitténs förslag skulle bli till hinder för den svenska sjöfartens möjlighet till konkurrens.

Jag hyser därför den uppfattningen, att herrarna på motståndssidan måste söka skaffa sig något starkare argument. Visserligen kunna de påräkna den stora skara meningsfränder, som vilja avslå allting bara för att avslå. Men det är icke något argument, det är ingen styrka i att avslå endast för att man vill avslå. Deras skäl, att allting är gott och väl, såsom herr Hederstierna sade, när han åberopade sjölagens bestämmelser. Jag tänkte i lördags också, när jag såg, att han satt och studerade sjölagen ganska intensivt: Jaså. nu förstår jag vad han skall komma att lägga huvudvikten vid. Jag förstod, att den frågan, om ett fartyg skall anses tillfredsställande bemannat, fortfarande skall läggas på befälhavarens ansvar. Så är ju fallet nu, men, såsom jag förut sagt, är hela denna ståndpunkt fullt analog med den ståndpunkt, man från det hållet förut intagit i fråga om säkerhetslagstiftningen. Vad skulle herr Hederstierna t. ex. säga, om man inom hans arbetsgebit skulle lägga allt ansvar på honom för alla illgärningar och allt annat, som begås, och om det icke skulle finnas några bestämmelser om hur han skulle komma till rätta med detta, utan han ensam alltid skulle ha över sig möjligheten att när som helst utan dom och rannsakan bli förflyttad från sin plats och ställd till ansvar för detta. Jag är övertygad, att herr Hederstierna skulle betacka sig för en så pass utsatt ställning och önska reglerade bestämmelser på området.

Vad har nu gjorts i saken? När man tittar på årets motion, finner man vad som blivit anført av befälhavareföreningens ordförande nere i Köpenhamn, då han säger: »I detta land har saknaden av bestämmelser för fartygs bemanning vid många tillfällen ställt en befälhavare i mycket brydsamma situationer. I sjölagen finnes nämligen föreskrivet, att fartyg skall vara bemannat på ett betryggande sätt, och om så ej är fallet göres befälhavaren ansvarig därför. Skulle denne av någon anledning göra förfrågan hos den myndighet, som har att övervaka sjöfartssäkerheten, vilken bemanning som anses betryggande för hans fartyg, lämnas härpå ej något direkt svar. Ett så stort ansvar

Ang.
fartygs bemanning m. m.
(Forts.)

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

kan denna institution ej påtaga sig i avsaknad av närmare bestämmelser. Ej heller vilja sjömanshusombudsmännen lämna ett sådant. En för befälhavarens framställning oförstående redare kan därför utöva en oerhörd påtryckning, när det gäller att bestämma fartygets bemanning. Redaren har ju alltid det hotet i beredskap: 'Passar det ej kapten, så finnes nog annan, som ej hyser betänkligheter.'»

I samband med det vill jag verkligen uttala min förvåning över det jordskred, som inträffat på detta område. När jag här i landet började med min agitatoriska bana för en 25 å 30 år sedan, skulle det varit omöjligt att uppdriva en befälhavare, som vågade göra ett sådant uttalande. Om vissa samhällskretsar voro konservativa, så voro väl befälhavarna kungligare än kungen själv på det området vid den tiden. Här har nu, må jag säga, ett jordskred inträffat. Man har till och med passerat förbi liberalismen, därför att den icke har möjlighet att giva något stöd, utan man måste gå till arbetarklassen för att få ett stöd, när det gäller att få till och med de enklaste saker ordnade på ett fullt tillfredsställande sätt. Det är det som gjort, att detta jordskred fortsätter i samhället, och att man kommer allt mer och mer över till den proletära ståndpunkten. Alla dessa, som äro löntagare i någon mån, måste sluta sig till denna ståndpunkt för att kunna få rättelse.

Jag är alldeles övertygad, att denna kammare kommer att fortsätta med denna sin verksamhet till jordskredets förbättring, och jag känner mig fullt tillfredsställd därmed. Jag måste likväl, min plikt likmätigt, yrka bifall till utskottets förslag, fastän med mycket liten förhoppning om att det skall kunna verka i den riktning, jag önskar.

Fröken Hesselgren: Herr förste vice talman! Jag har ej begärt ordet för att ingå på frågan om nödvändigheten av en bemanningsskala eller icke. Men då utskottet här hemställt, att Kungl. Maj:t skall taga under förnyad omprövning frågan om en bemanningslag, och förutsätter, att denna bemanningslag skall stödja sig på skeppstjänstkommitterades förslag, anser jag mig nödsakad att göra ett påpekande med anledning av detta lagförslag. Det förekommer nämligen i förslaget en passus, som i mycket hög grad berör ett icke oväsentligt antal kvinnor. Jag menar den passus, som förbjuder att till kökspersonal använda kvinnor i skeppsfart på längre avstånd. Mot denna passus ha, så snart den kom fram, de organiserade sjöfarande kvinnorna upprepade gånger protesterat och framhållit, att det är ett obehörigt ingrepp i deras näring.

Jag vill ej här på något sätt taga upp en diskussion i fråga om det berättigade eller icke berättigade i denna sak eller de skäl, som kunnat ligga till grund för att skeppstjänstkommitterade kommit fram med sitt förslag, men jag kan i alla fall ej underlåta att här göra det påpekandet, att om Sverige skulle göra en bestämmelse av sådan art i ett så beskaffat lagförslag, skulle Sverige i det fallet vara ensamstående i Europa. Sjöfarande kvinnor, som icke vilja godtaga detta förslag utan vidare, ha nämligen vänt sig till arbetsbyrån i Genève och fått det svaret, att det svenska förslaget att avstånga kvinnor från tjänst ombord på fartyg på längre avstånd är en isolerad företeelse, som knappast kunde väntas komma att leda till efterföljd i andra länder. Byrån säger visserligen, såsom det också framhållits i Sverige, att det i andra länder ej är vanligt att kvinnor användas som kökspersonal. Den säger icke, att det *ej* förekommer, utan blott att det *undantagsvis* förekommer och att det nu förekommer mera, än det gjorde förut. Därför innehålla de modernaste lagarna på detta område vissa bestämmelser härom men icke i form av förbud — det är det underliga — utan i stället bestämmelser, som för kvinnornas skola underlätta att taga sådan tjänstgöring. Vidare säga de, att i de nordiska länderna förekommer det oftare, att kvinnor användas för detta ändamål, och därför har byrån alldeles särskilt sökt

taga reda på hur förhållandena äro här. Arbetsbyrån har skrivit till de olika ministerierna för att få reda på hur det ligger till. Danska ministeriet har svarat, att det icke föreligger någon som helst framställning i Danmark om förbud mot sådant arbete för kvinnor. Det säger, att de icke i *nämnevärld* utsträckning användas, men att de i alla fall användas. Finland har ett förbud, men det gäller ej för andra än dem, som äro under aderton år. Om Norge säges det, att det icke där gjorts någon förberedelse för en lagstiftning i ämnet. Det synes således, som om Sverige vore det enda land, som tänkt sig möjligheten att gå förbudsvägen.

Det är naturligtvis vissa erfarenheter, som ligga till grund för att man vill slå in på den vägen. Jag känner mig dock ganska övertygad, att de svårigheter, som på sin tid gjorde skeppstjänstkommitterade benägna att gå förbudsvägen, skulle kunna lösas på andra vägar. Det har redan tagits ett steg i den riktningen genom inrättandet av manliga kockskolor, och får man tillräckligt med kockar, ha redarna ju fritt val mellan manliga och kvinnliga befattningshavare på detta område. Man skulle också kunna tänka sig, att man kunde komma fram på det fria avtalets väg. Det förefaller mig, som om förbudsvägen bör ha oerhörd starka skäl till grund, ifall man skall ge sig in på den, därför att förbudsvägen alltid kommer att försätta enskilda personer i mycket svår ställning. Man vill bota missförhållanden, som några få framkallat, men på det viset far man illa med förvärvsmöjligheterna för många andra människor, som ej ha med dessa missförhållanden att göra. Det är detta, som jag velat påpeka, och jag har därvid gjort mig till talesman för vad de organiserade sjöfarande kvinnorna strävat för under många år. Men då denna fråga icke nu är direkt uppe, kan jag ej och ämnar jag ej göra något yrkande, jag har endast velat göra detta påpekande, för att den av mig berörda bestämmelsen icke skall stå oemotsagd, när man kanske en gång lägger detta förslag, som nu förekommer både i motionen och i skeppstjänstkommitterades förslag, till grund för det lagförslag, man eventuellt skall komma med.

Herr vice talman, jag har intet yrkande.

Herr Wohlin: Herr andre vice talman! Jag hade egentligen ej tänkt begära ordet i denna debatt, men då jag tidigare haft något att göra med detta ärende skall jag be att få säga endast några ord.

Det har alltid ansetts, sedan denna fråga kom på tal, att en bemanningslag borde och kunde utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ väg. En dylik författning har ansetts tillhöra de kompletteringsbestämmelser på sjöfartslagstiftningens område, som falla inom Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftningsmakt och som ej behöva underställas riksdagen. Denna uppfattning har varit den gängse under hela den tid, skeppstjänstkommitterade arbetat, liksom under tiden därefter. Nu har herr Lindley presterat ett ganska besynnerligt resonemang på den punkten. Han förklarade, att den nuvarande Kungl. Maj:t vill taga upp frågan, men Kungl. Maj:t tvivlar på herrar Fehrs och medreservanterns goda vilja, och Kungl. Maj:t önskar därför höra, om dessa herrar vilja vara med om en lagstiftning av denna natur, innan Kungl. Maj:t efter omarbetning av skeppstjänstkommitterades förslag framlägger en proposition om bemanningslag. I motsatt fall skulle nämligen ett avslag kunna riskeras, och det vore icke önskvärt. Jag erinrar om att det här är fråga om en enskild motion, och det är ganska ovanligt, ja, det har väl aldrig förekommit, att Kungl. Maj:t på förhand sökt utröna meningen inom riksdagen på det sättet, att en enskild motionär får framföra ett förslag för att Kungl. Maj:t skall få se, huruvida det har anslutning i riksdagen, och på basis av en sådan utgång skulle sedan Kungl. Maj:t bedöma, om Kungl. Maj:t skall utarbeta och framlägga ett lagförslag eller icke. Jag är alldeles övertygad om att hela denna tankegång är en kon-

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

struktion i herr Lindleys huvud, och att den nuvarande handelsministern nu liksom tidigare har sakliga skäl för att icke framlägga en bemanningslag till riksdagens omprövning. Detta om den formella sidan av saken.

I avseende å frågans realitet vill jag i korthet erinra därom, att den gamla goda regeln »färre lagar, men goda lagar» icke är minst viktig på sjöfartens område. Sjöfarten är som bekant mycket känslig för lagstiftning. Detta betyder icke, att all lagstiftning på detta område är av ondo, men det betyder, att lagstiftningen med hänsyn till sjöfartsnäringsens känslighet skall gå fram med varsamhet. Det är ett faktum, att man har lagstiftat utomordentligt mycket på sjöfartens område under den gångna tiden, och icke minst får man härvid erinra sig åttatimmarlagen. Nu har herr Lindley vid ett föregående tillfälle bestritt, att något sammanhang föreligger mellan åttatimmarlagen för sjöfarten och den föreslagna bemanningslagen. Herr Lindley förklarade vid det tillfället, att åttatimmarlagen har endast avseende å den tid, då fartyget ligger i hamn, medan bemanningslagen avser att råda bot på missförhållanden i fråga om underbemanning, då fartyget är i gång ute på sjön. För min del kan jag icke inse annat än att en lagstiftning, som tvingar till större antal personers anställande under de ofta icke så korta perioder, då fartyget ligger i hamn, har inflytande även på rederiernas disposition, då det gäller besättningsens storlek överhuvud taget. Dessutom torde väl åttatimmarlagen ha direkt betydelse i fråga om eldarnas vaktindelning och antal. Så länge åttatimmarlagen är under statsmakternas omprövning tycker jag, att det även ur herr Lindleys egna synpunkter icke borde vara lämpligt att söka driva fram förslaget om bemanningslag till förnyad omprövning.

Skeppstjänstkommitterades förslag tillkom under starkt intryck av kristidens abnorma förhållanden, och jag medger gärna, att på den tiden ett antal mindre fartyg kunde göras till föremål för anmärkning beträffande bemanningen, men förhållandena ha totalt förändrats efter den tiden. Nu kan ingen göra gällande, att underbemanning varit anledning till någon inträffad sjöolycka. Det ämbetsverk, som väl här får anses mycket sakkunnigt och som har hela sjöfartslagstiftningen inom sitt verksamhetsområde, har bestämt bestritt, att något sådant fall kunnat iakttagas. Vid sådant förhållande är det väl ändå felaktigt att göra gällande, att förekommande fall av underbemanning tvinga till en lagstiftning av denna karaktär. Här avser man att ersätta den nu rådande relativa friheten på detta område med ett absolut tvång. Någon fullständig frihet för redarna finns ju icke för närvarande, ty de äro enligt sjölagen tvungna att hava fartygen väl bemannade. Men denna allmänna regel, efter vilken de nu i stort sett anpassa sig, skulle ersättas med mycket ingående lagbestämmelser angående det olika antal av speciella besättningsmän och underbefäl, som fordras å fartyg av olika storleksklasser, samt angående dessas kvalifikationer. Detta är icke endast något, som tvingar vederbörande att hålla ett visst antal arbetare, utan också något, som kan tvinga dem att hålla ett något för stort antal arbetare i förhållande till det verkliga behovet, och det kan allra minst under nuvarande förhållanden vara en önskvärd utveckling. Herr Lindley tycktes också förstå, att tiderna icke äro så synnerligen lämpade för en lagstiftning av denna natur, och jag tror, att kammaren gör rätt, om den liksom för två år tillbaka med iakttagande av de skäl som framhållits från olika håll ställer sig avvisande mot det framlagda skrivelseförslaget.

Skulle en tidpunkt komma, då en bemanningslag verkligen blir behöfvig i framtiden — det kan ju inträffa en exceptionell kriskonjunktur även i framtiden — då har emellertid Kungl. Maj:t redan rätt att låta överarbeta kommitterades förslag och även utfärda en bemanningslag — enligt min åsikt till och med utan riksdagens hörande — men i varje fall genom att framlägga den-

samma till riksdagens prövning. För närvarande behövs det ingen påstötning hos Kungl. Maj:t. Jag vill erinra om att den nuvarande handelsministern under den tid, han förra gången var handelsminister, hade skeppstjänstkommitterades förslag och de däröver avgivna ämbetsutlåtandena på sitt bord. Likväl utfärdade han icke någon bemanningslag. Icke heller under sin nuvarande handelsministertid har han tagit initiativ i denna riktning. Det är väl ett ganska tydligt bevis på, förmodar jag, att han från sina utgångspunkter icke anser en sådan lagstiftning för närvarande vara behöflig.

Jag ber, herr talman, att få instämma i herr Hederstiernas avslagsyrkande.

Herr Larson, Edward: Herr talman! Det har redan talats så mycket i denna sak, att några nya skäl icke tyckas stå att uppbringa. Jag begärde ordet därför att herr Lindley vid bemötandet av mig och mina medreservanter uttalade, att Kungl. Maj:t önskade höra vår mening, innan proposition skulle framläggas i ärendet. Jag får säga, i likhet med den föregående talaren, att jag blev mycket överraskad av att Kungl. Maj:t skulle taga en sådan väg. Det är givetvis svårt att svara på en sådan fråga på förhand, då man icke vet, vad Kungl. Maj:t kan lägga fram, men så mycket tror jag mig kunna säga, att om en proposition i frågan framlägges skola vi behandla den sakligt och med hänsyn till föreliggande omständigheter.

Herr Lindley har nu här i sitt entusiastiska tal sökt påvisa nödvändigheten av ett antagande av det lagförslag, som föreslås i motionen. Men det har dock icke påvisats en enda sjöolycka på grund av underbemanning. Det är väl ändå alldeles säkert, att skulle det finnas någon möjlighet att kunna påvisa ett sådant fall, skulle det ha framdragits vid ett tillfälle sådant som detta.

Det kan icke nekas till att sjöfartsnäringsen är i en mycket betryckt ställning. Då man hänvisar till sjöfartskommitterade och de beslut dessa kommo till, ber jag få fästa uppmärksamheten uppå att dess arbete inföll under den mest gyllene tid, som sjöfartsnäringsen någonsin genomlevat. Man får väl ändå taga hänsyn till att läget är helt annorlunda nu, och säkert tror jag, att skulle sjöfartskommitterade nu sitta och utarbeta ett förslag, skulle man komma till helt annat resultat än man då kom till. Vi ha sett, hur aktierna sjunkit över hela linjen. Jag skall bara peka på ett par fall, dock två av våra förnämsta rederibolag, Svenska Lloyd och Transatlantic. Svenska Lloyds aktier, som ursprungligen lyda å 100 kronor, noteras nu i 8 kronor, och Transatlantics, som också, om jag icke misstager mig, varit på 100 kronor, noteras icke alls. Det är väl ändå det bästa bevis, som kan anföras, för att sjöfartsnäringsen arbetar under synnerligen tryckta förhållanden. Vår handelsflotta är av oerhörd stor betydelse för landet, därför bör dess konkurrenskraft ej försvåras. Dessutom torde ett antagande av den föreliggande motionen kunna medföra ökad arbetslöshet, varigenom sjöfolkets intressen mera skadas än gagnas.

De skäl, som förut anförts mot ett bifall till detta lagförslag, framträda under nuvarande förhållanden ännu mycket starkare än förut. Därför ber jag, herr talman, att i likhet med övriga reservanter få yrka, att förevarande motion ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Klefbeck: Herr talman! Jag anser mig skyldig säga några ord till försvar för utskottets ståndpunkt, då jag varit med om att förorda motionen.

Det skäl, som här huvudsakligen har anförts mot det föreliggande förslaget, är talet om rederinäringsens svårigheter. Det finns ju icke en enda ansvars-

Ang.
fartygs bemanning m. m.
(Forts.)

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

kännande människa, som vill på minsta sätt medverka till att en viktig näringsgren inom vårt land skulle genom vårt förvällande bli trängd. Detta ha vi också inom utskottet givit tydligt uttryck åt, då vi säga, att »vid bemanningsskalans anordnande måste enligt sakens natur den största hänsyn tagas till rederinäringens bärkraft och till bemanningsförhållandena i övriga sjöfartsidkande länder». Vi äro således allesammans fullt ense om att all nödig hänsyn till rederinäringens intressen bör tagas. Sedan tycker jag emellertid, att det brister i bevisföringen från våra motståndares sida, då de vilja göra gällande, att just en skrivelse i föreslagen riktning och ett därpå grundat förslag skulle vara av så ödesdiger natur för den svenska rederinäringen. Vi inom utskottet säga däremot, att det kan icke vara annat än förmånligt ur konkurrenssynpunkt, att samtliga redare inom landet måste ha enahanda bemanning å likadana fartyg på samma trader; och likaså när de uppträda mot utländska nationer, kan det icke heller vara annat än förmånligt, att de måste följa en väl avvägd bemanningsskala. Nu menar jag, att de som icke gilla denna vår ståndpunkt utan göra gällande, att det här förslaget skulle verka ödeläggande på vår rederinäring, skulle söka ådagalägga detta och icke blott påstå detsamma.

Jag kan endast tänka mig en enda möjlighet, vilken skulle kunna förklara deras ståndpunkt, och det skulle vara den, att den svenska rederinäringen i fråga om sina bemanningsregler intog en sådan ståndpunkt, att man kunde säga, att våra fartyg nu vore underbemannade, antingen kvantitativt eller kvalitativt. Men det vilja de förmodligen icke medgiva, utan göra i stället gällande, att med åttatimmarslagen är numera den bemanning, som finns, fullt tillräcklig och fullt duglig. Men är det återigen på det sättet, då torde det vara svårt att komma till en sådan slutsats, som att ett stadfästande i lag om bemanningsskala skulle vara ödeläggande för rederinäringen.

När man mot detta förslag har anfört skäl, har man också gentemot oss sagt, att vi vilja göra gällande, att dessa bestämmelser nödvändigt skola ha lags natur, och att det just därför blir så svårt och otympligt i tillämpningen. Om nu mina ärade motståndare hade gjort sig besvär att läsa utskottets utlåtande, hade de funnit, att det är alldeles tvärtom. Utskottet har i stället framhållit, att det är av synnerlig vikt, att bemanningsskalan erhåller en smidig form, varigenom den kan anpassas efter de växlande förhållandena, och att det därför är synnerligen lämpligt, att den utfärdas i administrativ ordning. Vi ha visserligen icke bundit oss därvid, utan vi ha endast velat uttala oss härför. Långt ifrån att det anförda skulle vara ett skäl emot oss, är det i stället just ett understrykande av vad vi själva uttalat.

Sedan finns ett skäl till, som anförts upprepade gånger här i dag mot oss, och det är det, att det har ännu icke kunnat påvisas, att en enda sjöolycka inträffat på grund av underbemanning. Nu vet jag icke, om det verkligen är på det sättet, eller om icke stundom motsatsen har kunnat påvisas. Det känner jag, som sagt, icke till, och jag vill därför icke bestrida det. Men vad jag vill säga, är det, att om detta är förhållandet, är det sannerligen icke alls underligt. Ty vem är det som svarar för att bemanningen är fulltalig och duglig? Jo, enligt den paragraf, som utskottets ärade vice ordförande i början av debatten anförde, är det just befälhavaren, som är ansvarig härför. När en sjöolycka inträffar, skall befälhavaren avge sjöförklaring, som det kallas. Finns det nu någon människa, som tror, att en befälhavare säger, att denna sjöolycka har inträffat därför att fartyget är underbemannat, därför att jag icke iakttagit gällande lag, därför att jag icke har följt de föreskrifter, som givits? Sålunda med andra ord hela olyckan vilar på mina skuldror. Man kan icke gärna begära, att en människa skall komma med en sådan sjöförklaring.

Då jag sålunda icke kan finna, att de invändningar, som gjorts mot oss, äro

övertygande, och då jag dessutom anser, att de skäl, som vi anført, äro det, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

Herr **Lindley**: Jag skall bara be, utan att ge mig in på någon polemik, att få säga några ord till fröken Hesselgren. Det är visserligen så, att jag aldrig haft det angenäma nöjet att vara inmönstrad på ett fartyg med delvis kvinnlig besättning, och det är väl därför som jag icke riktigt kan förstå eller blott någorlunda kunnat förstå mina kollegers aversion på detta område. Det har emellertid över lag varit så enstämmiga uttalanden från de sjömän, som jag kommit i förbindelse med ombord på svenska fartyg, vilka haft blandad besättning, att även jag nödgats övergå till den ståndpunkten, att det icke är bra, om det finns en sådan blandad besättning, d. v. s. dels kvinnlig, dels manlig. Det blir alltid en källa till inbördes konflikter av mycket obehaglig art, och det har gått så i blodet på dem, att med vem man än talar därom, får man höra: »Nej, bort med det systemet.» Detta är ett svenskt system, ty märk väl, att andra länder säga: »Vi känna icke till något sådant system.» Det är också faktiskt så att andra länder ha det icke, ja icke ens Danmark och Norge. Det är uteslutande ett svenskt system att mönstra kvinnlig kökspersonal ombord på fartyg. Då blir det alltid konflikter. Befälet måste först och främst uppträda ridderligt därför att det har att göra med »det svagare könet». Nu finns det alltid något ombord, som framkallar stridigheter och svårigheter, och det är mathållningen. Det blir lätt gruff om mathållningen, och det blir då kökspersonalen i första hand, som kommer att få sitta i gluggen för det. Då skall befälet försvara kökspersonalen, och härigenom blir det tvist mellan besättning och befäl, under det att den kvinnliga kökspersonalen, som kanske icke är direkt ansvarig, åtminstone får skulden för att vara den ansvariga. Det är detta, som gjort, att man uttalat sig för att systemet skall upphöra ombord på svenska fartyg. För egen del har jag, som sagt, ingen erfarenhet på området. Det här är bara den allmänna uppfattning, som gjort sig gällande inom sjöfartskretsar, beträffande det här området. Men på andra fartyg, passagerarfartyg t. ex. såväl utländska som svenska, finns det alltid kvinnlig betjäning såsom uppapperskor och för att sköta om hytterna och utföra andra liknande arbeten ombord. Det ser man ju också ganska ofta. Det är emellertid icke detta, som det här är fråga om, utan just den kvinnliga kökspersonal, som man har på en hel del svenska fartyg och som förorsakar stridigheter. Det känner man inte till utomlands.

Jag skall nu övergå till vad herr Wohlin sade, då herr Wohlin ville uttolka mina ord. Det är väl möjligt, att mina ord kunde uttolkas sålunda, men i så fall var det fel. Det var aldrig min mening att säga, att Kungl. Maj:t skulle gå den osedvanliga vägen och be någon ledamot väcka en motion för att Kungl. Maj:t på den vägen skulle kunna få pröva riksdagens villighet att gå med på den åtrådda reformen eller icke. Det har jag icke sagt, utan vad jag sagt, eller åtminstone vad jag velat säga, är det, att Kungl. Maj:t har insett, att det för närvarande icke finns någon möjlighet för Kungl. Maj:t att få det här förslaget igenom, och därför har Kungl. Maj:t avhållit sig från att förelägga riksdagen detsamma. Detta insågo också motionärerna 1924, då de togo upp frågan för att få fram den i riksdagen och få ett uttalande i önskvärd riktning. Men då detta möttes med avslag, har man i år förnyat framställningen. Jag för min del har icke förnyat densamma till denna kammare, men det hindrar ju icke, att jag måste hemställa till denna kammarens ledamöter att nu visa större villighet i detta avseende än vad de gjorde 1924.

Då min kollega på stockholmsbänken anført en del erinringar gentemot det påstående, som man åberopande sig på kommerskollegium gjort, att det finns inget fall, där man kunnat påvisa, att olyckor inträffat på grund av att far-

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

tygen äro underbemannade, ber jag herrarna själva försöka läsa sjölagens första kapitel § 5 a, andra stycket, där det står: »Fartyg skall vara bemannat på ett betryggande sätt; och må i intet fall för resa, som under vanliga förhållanden kräver mer än tolv timmars oavbruten gång eller eljest är sådan, att skeppstjänsten måste indelas på skift, fartyget hava mindre däcksbesättning än som jämte befälet är i vardera av två vakter tillräcklig för skeppstjänsten å däck, medan fartyget är i gång, ej heller, om det är ångfartyg, mindre maskinbesättning än som jämte maskinbefälet är i vardera av två vakter tillräcklig för skeppstjänsten i maskinen under fartygets gång.» Jag vill nu taga som exempel bara en sådan sak som frågan om däcksbesättningen ombord på ett fartyg. Skeppstjänstkommitterades förslag innebar, att ombord på fartyg upp till 1,000 ton skulle det finnas en däcksbesättning på 6 man. Det är, kan man säga, ett minimum av däcksbesättning, ty det innebär på varje vakt 3 man av besättningen förutom befäl. Det betyder, att det skall finnas en man till rors, en man för att hålla utkik och en man för att gå och uträtta förefallande göromål. Om en lykta slocknat, kan man ju icke taga mannen från rors eller honom från utkiken. Det måste finnas en tredje man för att ordna det. Enligt den tyska förordningen, som icke är fastställd i lag, har man satt fartygsgränsen till 700 ton. I England har man ungefär likställda bestämmelser, fastän icke i lag angivna. Däremot går man i den amerikanska lagen om bemanning betydligt längre i sina stadganden. Jag tycker, att det här är ett sådant minimum, att man knappast kan komma förbi det. Tänk bara på följande fall, där man kan uppfylla lagens bokstav — 3 man på däck. Man har visserligen 3 man, men av dessa är bara en man fullt kompetent att kunna sköta tjänsten på ett fartyg. Den mannen får stå under hela sin vakt och styra fartyget, och han kan inte bli ombytt. Skulle han behöva ombytas, då blir befälet nödsakat att ställa sig till rors för att sköta styrningen. Eller tänk på det här fallet, att det finns två kompetenta män, därav en man på utkik och en man till rors. Den senare behöver bli ombytt, men på grund av andra omständigheter finns det icke någon tredje kompetent man, ty det är bara en jungman. Han kan icke taga hand om rodret, och följaktligen måste det bli avbrott även där. Kan icke det förorsaka en sjöolycka? Jo visst kan det det. Framför allt, det måste jag säga, är det därvid beroende på förhållandena i utkiken och vad därtill hör, men självfallet även på rors- och andra omständigheter. Det är ju givet, att dessa saker äro mycket svåra att kunna bevisa, och min kollega på stockholmsbanken sade ju också: »Icke ligger det väl i befälhavarens intresse att gå och anklaga sig själv genom att säga, att det är sant, att fartyget har varit underbemannat, och jag vill påtaga mig ansvaret för denna underbemanning.» Det kan man icke begära, att befälhavaren skall göra. Jag måste säga, att några nya regler måste fastställas, och därför tror jag, att riksdagen verkligen har en moralisk skyldighet att göra det.

Till slut endast några få ord! Jag vill säga till herr Larson, att han icke givit något besked, ty vad han sagt är lika med plus minus noll. Han säger, att han skall naturligtvis behandla detta ärende med all hänsyn till det sakliga innehållet, om det skulle föreläggas riksdagen, vilket icke betyder något eller förpliktar honom och hans meningsfränder till något. Men när han sedan talar om, att en av orsakerna till att han avråder detta, är aktievärdets kolossala fallande, så måste jag säga: där ha vi det med detsamma: det är aktievärdet, det hänger på! Vet emellertid herr Larson, när han åberopar aktievärdet, att aktievärdet i rederibolagen icke är beroende på de dåliga frakterna och på sådana omständigheter, utan därpå att företagen blivit överkapitaliserade? Man har lämnat ut alldeles för många gratisaktier under den förflutna tiden, så att de icke kunna förräntas. Det är hela sjukan; och det är beroende på intet annat, än att man har skruvat upp aktiekapitalet ända därhän, att man icke

har någon utsikt till, att det kan bliva förräntat. Det är som sagt aktiekapitalet, det hänger på. De fartyg, som nu byggas, skulle säkerligen med nuvarande kostnader och nuvarande sjöfart kunna förränta sig. Det är icke tu tal därom, att de kunna lämna en hygglig utdelning; men det är ju givet, att det är mycket möjligt, att fartyg, vilkas värden voro överkapitaliserade och som byggts under dyra tider, ha mycket svårt att få debet och kredit att gå ihop — det förstår var och en — men det får icke utgöra något avgörande hinder för en nödvändig lagstiftning på detta område.

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

Herr Karlsson, John: Då jag deltagit i utskottets behandling av detta ärende, men icke varit närvarande vid justeringen av utlåtandet, har jag icke fått tillfälle att avgiva någon reservation. Jag ber nu endast få tillkännagiva, att jag ansluter mig till herr Hederstiernas reservation.

Herr Bergström, David: Herr talman! Jag skall i denna fråga tillåta mig säga några ord. Det har under överläggningen förekommit ett par uttalanden, nämligen av herr Wohlin och av herr Klefbeck, liksom det i själva utskottets yttrande och särskilt i dess kläm förekommer något, som jag måste opponera mig mot. Som kammarens ledamöter väl erinra sig, åtminstone de, som äro något till års, har det på sin tid förts en ganska långvarig strid mellan Kungl. Maj:t och riksdagen, när det gällde gränserna för lagstiftningsmakten på vissa områden. Det var en strid, som särskilt tog sig mycket starkt uttryck vid 1889 års riksdag, när Kungl. Maj:t kom fram med de första stora förslagen på arbetareskyddslagstiftningens område och framlade dem för riksdagen med begäran, att riksdagen skulle över den uttala sig. Kungl. Maj:t menade på den tiden, att det var Kungl. Maj:ts befogenhet att ensam lagstifta på dessa områden. Detta tillbakavisades alldeles bestämt av den tidens lagutskott och av den tidens kamrar. Lagutskottet, vars ordförande då var Axel Bergström, besvarade denna Kungl. Maj:ts framställning med de orden, att riksdagen icke borde inskränka sig till att avgiva ett yttrande, utan för sin del fatta beslut i ärendet, och sedan den tiden har detta stora lagstiftningsområde ansetts helt och hållet falla lika väl under riksdagen som under Kungl. Maj:t.

Vad är det vi nu fått bevittna? Jo, vi ha fått bevittna, att ett riksdagens utskott, i detta fall första lagutskottet, år 1924 — jag var då icke medlem av riksdagen — och likalades nu, är färdigt att giva Kungl. Maj:t en anvisning att komma in med en framställning på ett visst lagstiftningsområde allenast för riksdagens hörande. Detta är för mig en nyhet, som jag för ingen del vill vara med om, och redan på denna grund, herr talman, yrkar jag avslag på utskottets hemställan.

Herr Klefbeck: Gentemot den siste ärade talaren vill jag bara påminna om, att den, som var ordförande i första lagutskottet 1924, var hans egen partivän borgmästaren Jacob Pettersson, och vi anslöto oss till hans mening. Vi gjorde detta icke alls på grund av vår ställning till sakens konstitutionella sida, utan uteslutande på grund av rent praktiska skäl. Det är ju nämligen så, att på sjöfartens område införas undan för undan rätt stora förbättringar, och i samma mån, som dessa förbättringar komma till stånd, kan det i viss mån inverka på antalet av behövliga sjömän i och för skötandet av tjänsten ombord. Det var då vår tanke, att man icke skulle genom lag så bestämt låsa fast dessa bestämmelser, att man icke kunde taga hänsyn vid förefallande behov, till de bättre tekniska anordningar, som bleve utförda. Men vi menade hela tiden, att när det här förslaget en gång komme fram, skulle det, såsom herr Bergström anförde, naturligtvis föreläggas riksdagen till yttrande, så att vi hade tillfälle att giva våra synpunkter till känna. Nu är det så, att

Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)

herr Bergström icke vill vara med om en skrivelse, därför att vi gått på den linjen, och därför skall jag i nödfall gå på hans linje, d. v. s. vara med om att fastställa detta genom lag.

Skälet för oss var som sagt uteslutande det rent praktiska.

Herr Lindley: Herr talman! Jag känner mig litet förvånad över herr Bergströms ståndpunkt i detta fall. Det måste vara en sen uppenbarelse. Jag har åtminstone i min tidigare tid, när jag höll på att plädera för en skärpt sjöfartslagstiftning, krävt, att bestämmelserna i det hänseendet skulle fastställas genom lag, och då bekämpades det från alla håll och kanter. Man sade, att det skulle vara det mest opraktiska av alltihop att få en sådan lagstiftning, och det sades, att det antagits en lag redan år 1914, som omfattade frågan om fartygs lastningsförmåga och sjövärdighet och om besiktning av passagerarebåtar; och sedan kom förordningen om fartygs byggande och utrustning och vissa säkerhetsåtgärder vid nyttjandet av fartygen. Det är en massa sådana bestämmelser, som man ansåg skulle få lags karaktär, därför att det kunde vara behövt att få dem ändrade på grund av teknikens utveckling. Det kan ju vara sammaledes med en bemanningsförordning, därför att den på grund av teknikens utveckling kan behöva ändras. Jag vill därför icke motsätta mig herr Bergström, men jag har alltid i kammaren sagt och hävdadt, att jag är mycket rädd för Kungl. Maj:ts privata lagstiftning — icke den nuvarande Kungl. Maj:ts för all del, men det finns andra Kungl. Maj:ts också, som tumma på dessa förordningar på grund av de starka krafter, som kapitalet besitter att få sina önsknings tillgodosedda. Därför har jag alltid velat ställa mig på den linje, som herr Bergström angivit, men jag tror, att det är väl sent att komma med den nu, då det är den sista lilla delen av lagstiftningen, som här fått form av en förordning. Det enda stadgande, som fått lags natur, är tillsyningslagen, på grund av att det skall vara tillsyningsmän och andra, som skola övervaka lagens fullgörande, och de måste komma på ordinarie stat. Därför har förslaget om tillsynen å fartyg fått karaktär av lagförslag, men hela grunden för granskningen har karaktär av förordning. Jag tror icke, att detta kan utgöra något skäl för avslag på utskottets förslag.

Herr Wohlin: Herr Bergström sade, att dessa bestämmelser borde få karaktär av lag och ansåg, att de ej borde utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ väg. Jag är övertygad om, att herr Bergström tagit kännedom om det förslag till bemanningslag, som föreligger. Man behöver då bara kasta en blick på detta förslag för att finna, att det ur rent praktiska synpunkter är önskvärt, att det får behandlas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Ty i förslaget ingår en rad bestämmelser, som uppenbarligen på grund av utvecklingen av tekniken på sjöfartens område måste ändras med icke alltför långa mellanrum.

Herr Tjällgren: Av en händelse kom jag att icke närvara i utskottet, då frågan där behandlades. Jag anser mig därför skyldig att nu tillkännagiva att därest jag varit närvarande, så hade jag kommit att rösta för avslag på motionen. Följaktligen kommer jag nu att rösta för bifall till reservanternas yrkande.

Herr Bergström, David: Herr talman! Ett är vad som i framtiden kan visa sig vara praktiskt, och ett annat är, vad som är grundlagsenligt. Det är klart, att de frågorna måste var för sig prövas. Det är enligt min mening i nuvarande stund alldeles onödigt från riksdagens sida att i förväg giva något

på hand i den särskilda fråga, som vi nu äro inne på, och som har en del gränsfrågor intill sig. Genom ett dylikt uttalande från riksdagens sida, i fall detta blir båda kamrarnas beslut, skulle vi ju utsäga, att det är Kungl. Maj:ts egen sak att bestämma i den del som nu varit på tal. Detta om det formella.

*Ang.
fartygs beman-
ning m. m.
(Forts.)*

Jag kan för min del tillägga, att det synes mig även sakligt föreligga ett starkt skäl för att icke antaga utskottets förslag, därför att det ligger i Kungl. Maj:ts hand att efter prövning i statsrådet utan någon som helst erinring från riksdagens sida komma fram med det förslag, som Kungl. Maj:t anser böra föreläggas riksdagen på ifrågavarande område.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmannen i enlighet med därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare därpå att kammaren skulle besluta, att förevarande motion icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hederstierna* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 22, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, beslutar kammaren, att förevarande motion icke skall till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr förste vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 19 § i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

*Ang.
viss ändring i
prästlöneregle-
ringslagen.*

Genom en den 12 februari 1926 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 88, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, föreslagit riksdagen att för dess del antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 19 § i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herr *Hederstierna* beträffande motiveringen.

Herr *Hederstierna*: Jag skall bara be att få stryka under, att den av mig avgivna reservationen har intet att erinra mot förslaget innehåll och yrkande, utan det är här bara fråga om vilket ämbetsverk, som i framtiden skall fatta

Ang.
viss ändring i
prästlönereg-
lingslagen.
(Forts.)

ett beslut, då det är avsett att beräkna skogsavkastningen på vissa prästerliga boställshemman. Att man nu vill avlasta dessa ärenden från Kungl. Maj:t till ett ämbetsverk synes mig obestriff vara ett lämpligt led i arbetet för att lätta arbetsbördan för Kungl. Maj:t. Man har nu tänkt sig, att tills vidare skulle kammarkollegium avgöra dessa ärenden, sedan domänstyrelsen avgivit yttrande, men departementschefen uttalar där, att i framtiden, sedan saken blivit närmare utredd, skulle dessa ärenden kunna få avgöras av domänstyrelsen. Det är emot detta uttalande, som jag ber att få framhålla mina stora betänkligheter. Jag vet av erfarenhet, huru i sådana här mål juridiska synpunkter så gott som alltid komma in, och i sådana frågor är kammarkollegium alldeles givet den mest sakkunniga myndigheten. Det är därför jag tror, att det är synnerligen önskvärt, att dessa ärendens avgörande icke blott under närmaste tiden utan även för framtiden ligga under kammarkollegium.

Det är denna synpunkt, jag velat understryka utan att framställa något yrkande.

I detta anförande instämde herrar *Bergqvist, Reuterskiöld, Rogberg och Boberg.*

Herr **Åkerman**: Herr förste vice talman! Jag tror icke, att det finnes någon anledning att i motiveringen göra det tillägg, som herr Hederstierna föreslagit. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att utskottet uttryckligen sagt ifrån, att i det läge, vari frågan om sättet för decentralisationens genomförande befinner sig, saknar utskottet anledning att härom uttala sig. Att bara därför att i utskottets motivering uttalats en framtidstanke, att sedan man hunnit slutföra en utredning, som ännu pågår, överväga om man kunde överlämna dessa frågor avgörande till domänstyrelsen — att bara för detta skrida till att, på sätt herr Hederstierna nu föreslagit i utskottets motivering, reagera mot den saken har utskottet icke ansett vara erforderligt, utan har inskränkt sig till att säga, att i sakens nuvarande läge har utskottet ingen anledning att yttra sig därom. Detta uttalande av utskottet innebär tillräcklig försiktighet, och därför anhåller jag om bifall till utskottets motivering sådan den föreligger.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 22 januari 1926 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 42, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

F ö r s l a g till

förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften.

Häri genom förordnas, att den stämpelavgift, varom stadgas i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av

fondpapper, fortfarande till och med den 30 juni 1927 skall utgå med de i förordningen den 13 april 1922 (nr 175) om ändrad lydelse av 3 § i förstnämnda förordning stadgade belopp, med rätt för Konungen att, om särskilda förhållanden därtill föranleda, förordna om stämpelavgiftens nedsättande till lägst de belopp, vilka i motsvarande fall utgingo enligt förordningen den 15 augusti 1913 (nr 191) om ändrad lydelse av 3 § i omförmälda förordning den 6 november 1908.

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.

(Forts.)

Till utskottet hade jänväl överlämnats två i anledning av förevarande proposition väckta likalydande motioner, nr 225 i första kammaren av herr *Fehr* och nr 351 i andra kammaren av herr *Hamrin*, i vilka hemställts, att riksdagen ville, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 42, för sin del antaga följande förordning om viss fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften:

Häri genom förordnas, att den stämpelavgift, varom stadgas i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, fortfarande till och med den 30 juni 1927 skall, såvitt gäller obligationer, utgå med de i förordningen den 13 april 1922 (nr 175) om ändrad lydelse av 3 § i förstnämnda förordning stadgade belopp, med rätt för Konungen att, om särskilda förhållanden därtill föranleda, förordna om stämpelavgiftens nedsättande till lägst de belopp, vilka i motsvarande fall utgingo enligt förordningen den 15 augusti 1913 (nr 191) om ändrad lydelse av 3 § i omförmälda förordning den 6 november 1908.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 42 och med avslag å motionerna I: 225 av herr *Fehr* och II: 351 av herr *Hamrin*, antaga det med propositionen framlagda förslaget till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften.

Reservation hade anförts av, utom annan, herrar *Röing*, *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Pers* och *Borell*, vilka ansett, att den i utskottets betänkande ingående motiveringen bort hava den lydelse, som i reservationen angivits.

Herr Boman: Herr talman, mina herrar! I detta ärendes slutbehandling i utskottet har jag icke deltagit. Jag var närvarande vid första sammanträdet och framställde då yrkande på partiellt bifall till de väckta motionerna. Nu har emellertid utskottet tillstyrkt den kungl. propositionen och helt och hållet avstyrkt de enligt min uppfattning synnerligen starkt motiverade motioner, som väckts i denna kammare av herr *Fehr* och i andra kammaren av herr *Hamrin*. Även reservanterna sluta med att tillstyrka bifall till den kungl. propositionen, fastän med en starkare motivering av behövligheten av åtgärder i den riktning, som motionärerna önska.

Då svenska riksdagen år 1908 införde denna beskattning, hade Kungl. Maj:t föreslagit en skattesats för aktieaffärer av en och en halv pro mille. Dåvarande bevillningsutskottet, som hade ärendet till behandling, uttalade, att en skatt av nu ifrågavarande natur måste självfallet i viss mån verka hämmande på den allmänna rörelsen. Affärer av detta slag intogo med varje dag, som gick, ett allt betydelsefullare rum i det ekonomiska livet. Härav följer då, att en åtgärd, som verkar som en hämsko på denna gren av näringslivet skadar näringslivet i dess helhet.

Var, som jag tror, detta uttalande sant år 1908, är det alldeles säkert att nu,

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

20 år senare, är betydelsen av dessa affärer med den stordrift, som äger rum, av ännu större betydelse, enär nu särskilt all större industriell affärsverksamhet sker i aktiebolagsform. Bevillningsutskottet år 1908 ansåg sig därför icke kunna förorda den föreslagna skattesatsen av en och en halv pro mille för aktieaffärer, utan nedsatte den till en pro mille, vilket också blev riksdagens beslut. Vid denna siffra stod skatten ända till år 1913, då den höjdes till en och en halv pro mille. Sedan kommo under krisåren de provisoriska höjningarna slag i slag, år 1917 till tre pro mille och vid 1918 års urtima riksdag till sex pro mille, vilket beslut sedan oavbrutet förnyats år efter år genom provisoriska lagar. Enligt min övertygelse kräver det svenska näringslivet all den lättnad, som är möjlig, och ett skäl, som anfördes och med rätta kunde anföras vid de provisoriska höjningarna år 1917 och år 1918 nämligen, att man skulle motarbeta en osund spekulation, kan nu icke förebringas. Kunde man i stället göra något för att uppmuntra en sund och måttlig spekulation härvidlag vore det utan tvivel till gagn för näringslivet. Det är nämligen så, att en viss spekulation i sådana papper som aktier är nödvändig, för att dessa papper skola kunna bliva likvida. Jag vill erinra, att till utskottet i år ingivits från Stockholms handelskammare, vars sakkunskap icke kan betvivlas, en framställning, däri det heter: »Vår svenska fondbörs är tyvärr alltför känslig för även relativt små utbud resp. köporder — sänkta omkostnader vid köp och försäljning skulle här vara ägnade att motverka alltför tvära omkastningar i kurserna. Då vid stabilare kurser aktier även bleve mera likvida papper, skulle detta också i sin mån medföra att till förmån för industriens kapitalbehov aktier bleve mera ömtäckta objekt för penningplaceringar från allmänhetens sida.» Nu har årets förslag framkommit från Kungl. Maj:t utav statsfinansiella skäl, och tillstyrkandet från utskottet liksom från reservanterna har sin grund uteslutande i budgetära skäl. Finansministern uttalar, att han anser sig böra utnyttja alla de skattekällor av någon betydelse, som redan tidigare anlitats. Nu erkännes det vidare i utskottets betänkande och även i den promemoria, som är lämnad från finansdepartementet till utskottet, att det vore sannolikt, att en nedsättning i fondstämpeln skulle medföra ökade aktieaffärer och sålunda ökad inkomst relativt taget, men storleken av en sådan ökning, som i den omnämnda promemorian uppskattas, kan icke beräknas bliva så stor, att den ersätter den minskning, som en sänkning till en fjärdedel eller hälften skulle komma att medföra. Det är beräknat en inkomstminskning i ena fallet av 1,120,000 kronor och i andra fallet av 650,000 kronor, och dylika belopp anses statsverket icke kunna avvåra.

Att det är omöjligt att uppskatta siffermässigt vad en sådan inkomstkälla betyder, kan man se i den kungl. propositionen. Det meddelas där siffror från år 1919—1925 om vad skatten inbringat, och där finner man, att den varit lägst 1,800,000 kronor och högst 8,300,000 kronor vid oförändrad skattesats. Jag kan meddela, att när den provisoriska höjningen år 1918 infördes, hade skatten, utgående med halva skattesatsen, inbringat 12 miljoner och året förut, då den delvis utgick med en fjärdedel, mellan 11 och 12 miljoner kronor. Att kunna säkert uppskatta vad en till sitt resultat så växande skatt skall komma att inbringa under ett kommande år med sänkt skattesats är tydligen alldeles omöjligt.

Men som jag nämnde, det enda skälet, som anförts för ett bibehållande av denna onaturligt höga skatt, för vars upphörande även bank- och fondinspektionen vid tvenne tillfällen skrivit till Kungl. Maj:t och uttalat sig för, är de budgetära hänsynen. Kunde man därför påvisa en lämplig kompensation, borde enligt min uppfattning icke tvekan råda, att man kunde skrida till en sänkning. Jag tror mig hava funnit en sådan, och jag vill angiva, att skälen, varför den icke tidigare kommit under övervägande, torde vara, att när denna förordning provisoriskt föreslagits till förnyande, har lydelsen av det 2:a momen-

tet, som kommer omedelbart efter skattesatserna i 1:a momentet, endast transumerats. Detta moment har följande lydelse:

»Avslutas avtal om köp eller byte av fondpapper i utlandet, och är den ene kontrahenten bosatt i utlandet, utgöres stämpeln med hälften av det belopp, varmed avräkningsnotan enligt de i 1 mom. givna bestämmelser eljest skolat förses, i varje fall dock minst 5 öre.

Såsom avslutat i utlandet anses ock sådant avtal, som kommit till stånd medelst post, telefon eller telegraf mellan ort i Sverige och ort i utlandet.» — Med denna bestämmelse är det klart, att alla utländska affärer få åtnjuta endast halv stämpel. Bestämmelserna ha funnits allt sedan skatten infördes år 1908, och, då jag gick till statsrådsprotokollet, som åtföljde den kungl. propositionen då, har jag funnit, att motivet därför var, att en dylik bestämmelse *då* fanns i Tyskland, och på den tiden var det fallet, att såväl de större svenska städerna som åtskilliga landsting placerade en del av sina lån i detta land, och man ville, antager jag, icke onödigtvis fördyra en dylik upplåning. Sådana förhållanden föreligga som bekant icke nu. Praktiskt taget äro de utländska penningmarknaderna, utom Amerika, som står i en särställning, stängda för upplåning från Sverige. Från sakkunnigt håll har jag hört, att ett borttagande av denna bestämmelse, sålunda ett införande av en enhetlig stämpel i fråga om utländska affärer, skulle medföra en icke oväsentlig kompensation för den sänkning, som kunde väntas. Som bekant införas nu varje månad nya utländska obligationer på den svenska penningmarknaden. De omsättas här med icke obetydliga belopp flera 10-tal miljoner. Det är möjligt, att den kompensation, som man på detta sätt skulle kunna erhålla, icke skulle räcka till, men jag tror, att man utan olägenhet skulle kunna tillämpa samma metod, som de flesta utländska stater nu använda, nämligen att hålla en högre stämpel, när det gäller värdepapper i utländskt mynt. Våra svenska obligationer, liksom andra utländska obligationer, stämpelbeläggas i Tyskland och England ungefär fyrdubbelt mot de inhemska obligationerna. Stämplarna å slutnotor äro även i flera utländska stater högre på papper i främmande valutor än å papper i den inhemska valutan. Jag anser, att en dylik åtgärd är fullt försvarbar för bevarande av företräde å svensk penningmarknad åt svenska papper.

Jag nämnde nyss, att åtskilliga utländska obligationer införas på den svenska marknaden, och jag kan såsom ett kuriosum erinra om, att ungefär samtidigt som Sveriges finansminister i budgeten bebådade en nedsättning i finanstullen på kaffe, avsedd att göra kaffet billigare för svenska folket, deltog den svenska penningmarknaden i ett valorisationslån åt staten São Paulo i Brasilien, med vilket lån avsågs att höja priset på råkaffe, så att den besparing, som genom Kungl. Maj:ts åtgörande eventuellt varit avsedd åt svenska folket, har den svenska penningmarknaden i någon mån medverkat till att den i stället stannar i Brasilien. Andra stater äro så pass protektionistiska i fråga om sin penningmarknad, att de beskatta utländska papper hårdare än inhemska.

Nu föreligger ju icke någon motion om ändring i den av mig antydda riktningen, men jag har velat fästa uppmärksamheten på denna sak bl. a. därför att lagen är provisorisk och frågan sålunda i alla händelser återkommer.

Under den förhoppningen, att det finns någon förståelse för de synpunkter som jag här framfört, vågar jag emellertid yrka återremiss till utskottet, i syfte att åtminstone en sänkning till hälften skulle kunna utverkas, vilket, efter vad jag tror mig hava påpekat, med största lätthet kan kompenseras på ett för den svenska penningmarknaden ingalunda skadligt utan tvärtom gagneligt sätt.

Herr Björnsson: Det förhåller sig mycket riktigt såsom den föregående ärade talaren sade, att utskottsmajoriteten icke anfört något annat skäl för sitt yrkande om avslag å motionerna än en hänvisning till de statsfinansiella kon-

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.

(Forts.)

sekvenserna av ett bifall. Men detta betyder ingalunda, att de olika ledamöterna i bevillningsutskottet icke haft andra skäl för sitt ståndpunktstagande i denna fråga. Utskottets utlåtande är naturligtvis ett resultat, som tillkommit genom en kompromiss, på det sätt utskottsutlåtanden vanligen komma till stånd.

Jag får till en början säga, att jag tror, att själva utgångspunkten för motionerna, nämligen att fondstämpeln skulle i nämnvärd grad bromsa aktiehandeln, icke är alldeles säker. Om jag ser på omsättningen på Stockholms fondbörs under de senaste åren, uppgick denna under år 1925 till 232 miljoner kronor, under det att omsättningen åren före kriget varierade mellan 30 miljoner kronor och ända upp till 300 miljoner kronor. Sista året före kriget utgjorde den 180 miljoner kronor. Omsättningen på fondbörsen är alltså just nu ingalunda så obetydlig, som man i motionerna velat antyda. I dessa motioner har man sorgfälligt utelämnat siffror för frågans belysande.

Den ifrågavarande skatten är ju en indirekt skatt, och såsom sådan bör den naturligtvis vara föremål för en kritisk granskning. Det är också självklart, att alla de personer, som få betala denna skatt, äro lika missbelättna med densamma som t. ex. de, vilka få betala kaffetull, äro missbelättna med denna senare avgift. I regel är det ju emellertid folk, som räknar bättre, vilka få vara med om att betala denna indirekta skatt, och de ha därför fullt klart för sig, att det verkligen är en skatt.

Anledningen till att åtminstone jag personligen icke nu vill gå med på ett bifall till motionerna eller ens vara med om den reservation i fråga om motivationen, som finnes anknuten till utskottets betänkande, är framför allt den, att man på andra sidan gått ut ifrån, att den skattesats, som gällde före kriget, skulle på något sätt vara helig och lyckligt avvägd. Såvitt jag förstår, har man överhuvud taget icke alls några mera grundligt genomtänkta motiv, varför man nu skulle gå tillbaka till just den skattesatsen. Det antydes ju i motionerna, att det viktigaste skälet för att nu sänka fondstämpeln till förkrigsvärdet, skulle vara den, att industrien hade stora svårigheter att anskaffa kapital. Jag har nu icke fått den uppfattningen, att vår svenska industri framför allt skulle lida av brist på kapital, utan det förhåller sig väl tvärtom så, att de värsta svårigheterna ligga i att finna avsättning för produktionen. Åtminstone det fast bundna kapitalet synes för närvarande mer än tillräckligt stort för våra avsättningsmöjligheter. Man kan ju räkna upp den ena industrien efter den andra, som har upp till 50 % större produktionskapacitet, än vad som kan utnyttjas. I fråga om rörligt kapital har jag sett, huru industri-lån, som upplagts i syfte naturligtvis att flytta över banklån till obligationslån och dylikt, hava rönt ett mycket välvilligt mottagande, åtminstone när det är fråga om sunda industrier, om vilka det icke finns någon som helst anledning att tro annat än att de verkligen äro bärkraftiga. Det tycks sålunda icke vara så alldeles omöjligt att, när sådant behöves, på vår kapitalmarknad skaffa även driftskapital för verkligt bärkraftiga industrier.

Det är emellertid klart, att önskemålet att få en nedsättning av fondstämpeln är ett viktigt bankintresse. Våra banker ha en hel massa aktieposter belånade, så att detta kapital ligger fruset. Då är det ett naturligt önskemål att få hypoteken ut i handeln igen, och detta förefaller mig vara ett mycket legitimt önskemål, så snart man nämligen kan räkna med, att icke kapitalet, rätt vad det är, fryser på nytt. En vår, som växlar mellan nattfroster och en häftig solvärme om dagarna, brukar ju icke lova lika gott för en kommande skörd som en vår, som inträder på en gång och sedan blir stadig. Jag har sålunda icke känt mig övertygad om att det nu skulle vara någon anledning att försöka genom en skattesänkning direkt stimulera allmänheten till aktieköp. Man kan ju befara ett bakslag, som skulle verka i rakt motsatt riktning, om

man ser saken på lång sikt. Jag menar sålunda, att detta bankintresse är ett klart andrarangsintresse, sett vid sidan av det statsfinansiella intresset.

Något som det också torde vara skäl att hålla i minnet, då det gäller denna fråga, och som särskilt har betydelse med avseende å återremissyrkandet, är, att hela vår stämpelbeskattning förefaller att behöva revideras på ett helt annat sätt, än genom att tämligen på måfå hugga in på en viss punkt. Det utgår exempelvis emissionsstämpel med, om jag inte minns fel, en procent och sålunda med en vida högre avgift än aktiestämpeln. Således finns det en kraftig indirekt skatt även på nytt kapital, som skjutes ihop för industriellt ändamål. Man bör då, såvitt jag förstår, icke helt osystematiskt revidera på en enda punkt. Det förefaller mig också närmast hava varit en lycklig slump, att den närmast föregående ärade talaren upptäckt en skattesats, som enligt hans mening borde höjas. Det är ju ytterligare ett exempel på att en mera systematisk granskning av vår stämpelbeskattning skulle kunna vara av nöden. Men då förefaller det mig icke riktigt, om bevillningsutskottet på rak arm toge sig för att göra någonting sådant, och det är, herr talman, framför allt av denna anledning som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag förstår icke, att en återremiss skulle, såsom den föregående ärade talaren tänkte sig, kunna i detta avseende medföra något annat ställningstagande än hittills från utskottsmajoritetens sida. Alla sådana beräkningar om den motsvarande höjning av statsinkomsten, som kunde bli en följd av en sänkning av skattesatsen, äro naturligtvis mycket osäkra, och kan bevillningsutskottet icke nöja sig med sådana här kalkyler på ett ungefär, utan man får försöka att åtminstone avvakta resultatet av en sådan skattesänkning, innan man kan draga de statsfinansiella konsekvenserna av densamma. Vill man sålunda gå med på en skattesänkning, förefaller det åtminstone mig, som om det enda kloka vore att omedelbart draga den konsekvensen, att man på en annan post i budgeten skaffade motsvarande inkomst. När man särskilt ser, huru omsättningen av börsvärdena är beroende av konjunkturerna, så att den kan variera t. ex. mellan 30 miljoner kronor ett år och 300 miljoner kronor ett annat år, förstår man ju, att betydelsen av en ändring av skattesatsen i nu förevarande fall är så försvinnande liten vid sidan av andra kraftigare faktorer, att man rakt inte är berättigad att göra några sådana utjämningskalkyler, som den siste ärade talaren var inne på.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Fehr: Herr talman! När i höstas några riksdagsmän voro över till Amerika, besökte vi bl. a. den amerikanska börsen vid Wall street. Man hörde då från personer, som från läktarna betraktade de osaliga andar, som sprungo fram och tillbaka där nere i den sjudande börsen, sådana utrop som att detta var — ja, ett ställe, där det icke var vidare rekommendabelt att befinna sig. Jag föreställer mig, att det är många här i landet, som ej ens besökt Stockholms fondbörs, vilka hava den uppfattningen, att även den är ett ställe, som är föga rekommendabelt och egentligen en plats, där jobbare och annat folk, som man icke bör taga befattning med, hava sin verksamhet och vinna oförtjänta inkomster. I verkligheten är ju detta en fullständig missuppfattning och en okunnighet om börsens uppgifter, som naturligtvis är helt och hållet främmande för bevillningsutskottet.

Börsen är ju den pump, varigenom sparkapital inpumpas i näringslivet. Genom börsen inköpas de aktier, varigenom näringslivet kan sättas i gång och hållas i stånd. Det har sagts, att det för närvarande icke vore så farligt, utan att det vore rätt stora möjligheter att få kapital, men det råder dock en alldeles bestämd nedtryckning å aktiemarknaden. Aktierna äro ju dock det för industrien värdefullaste, i det att industrien därigenom får kapital, som verk-

*Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)*

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.

(Forts.)

ligen vill taga en risk. För närvarande förhåller det sig tvärtom så, att kapitalet för att vinna en säker placering med stor förkärlek söker sig dels till obligationer, där ju stämpeln är lägre, och dels till inteckningar, där det ju icke är någon stämpel alls. Därigenom gynnas bostadsmarknaden på industriens bekostnad på ett sätt, som icke är sunt.

När herr Björnsson anförde, att det icke vore klokt att här plötsligt vidtaga en ändring på en liten punkt i denna förordning, får man väl ändå erinra om att det bara är fråga om att taga bort en tillfällig ändring, som vid sin tillkomst och sedermera alltid betecknats såsom ett provisorium.

Försiktighet är en dygd, och så till vida är det en dygd, när utskottet säger, att det icke är så säkert, att en sänkning av stämpelskatten skulle medföra någon som helst ökning av omsättningen å aktiemarknaden. Utskottet erkänner nämligen endast, att det möjligen kan vara riktigt, att någon utvidgning av omsättningen skulle komma till stånd, och även herr Björnsson har ju starkt betonat, att det nog icke kunde hava någon så stor inverkan på börser. Jag tror dock, att man här i någon mån förbiser, att fondmarknaden är en mycket känslig pumpanordning, ett mycket ömtåligt instrument, där även små faktorer kunna få en ganska stor inverkan.

När det alltså här är fråga om ett maskineri, som tjänar näringslivets intressen, förefaller det mig vara av stor vikt, att man icke genom några restriktioner gör detta instrument mindre ägnat att fylla sitt ändamål. Endast om det kan ordentligt fylla detta, kan näringslivet få sina behov tillgodosedda. De pengar, som inflyta genom den höga skatten, torde vara ganska dyra pengar i det långa loppet för det svenska näringslivet.

Nu har emellertid under debatten av den förste ärade talaren påpekats en alldeles speciell omständighet, som gör, att en ändring rimligen bör vara på sin plats. Han har påpekat, att pumpavgiften, om jag så får kalla denna stämpelskatt, är billigare, om man pumpar svenskt sparkapital till utlandet än om man pumpar det in i en svensk industri. Han nämnde ju det exemplet, som verkligen är slående, att om svenskt sparkapital skall satsas för att möjliggöra för den brasilianska kaffehandeln att hålla sina priser uppe, får man denna penningplacering billigare i Sverige, än om man skulle stödja ett svenskt industriföretag. Det förefaller mig i alla fall, som om man i all tysthet och i lugn och ro skulle kunna komma överens om att bifalla återremissyrkandet för att få denna förbättring till stånd. Vi böra icke, när detta förhållande påpekats, låta det gamla uttrycket om »die dummen Schweden» få tillämpning, så att man i detta fall skulle kunna säga det om oss. Därigenom skulle man nog också kunna få möjlighet att i viss mån tillmötesgå motionernas önskemål om en sänkning av stämpeln på inhemska placeringar.

För min del skulle jag naturligtvis helst velat yrka bifall till motionen. Då jag fortfarande är av den bestämda meningen, att den innehåller det förslag, som i längden är det gynnsammaste för det svenska näringslivet såsom helhet betraktat. Jag ber emellertid nu att få instämma i återremissyrkandet.

Herr Borell: Herr talman, mina herrar! Det anfördes av herr Björnsson, att oaktat majoritetens och minoritetens motiveringar icke utvisa annat än att det endast varit statsfinansiella skäl, som varit avgörande för utskottets och reservanternas ställningstagande, det dock hos en del av utskottsledamöterna förefunnits även andra motiv, som spelat sin roll, då de haft att fatta sin ställning i denna fråga. Herr Björnsson har i sådant avseende anført, att man icke kan säga, att den stämpelavgift, som utgick, innan densamma under kristiden och med hänsyn till då rådande särskilda förhållanden höjdes, utan vidare kunde antagas vara den rationella och förnuftiga. Det är ju naturligt, att en sådan stämpelsats alltid är i viss mån godtycklig, men man kan ju ändå säga, att i

jämförelse med andra länder är den stämpelsats, som vi för närvarande hava, synnerligen hög. Det torde sålunda kunna uttalas, att denna stämpelskatt ligger över vad som för ifrågavarande ändamål i allmänhet anses skäligt.

Det är nu fråga om att nedsätta denna stämpelskatt, och det har förut erinrats om, att det föreligger ett skäl redan däri, att de förhållanden, som motiverade denna höjning, vilken var av provisorisk natur, icke längre föreligga, d. v. s. det föreligger icke längre behov av att hämma en osund spekulation. Redan denna omständighet talar ju för att det kan vara skäl att taga i allvarligt övervägande, huruvida icke tiden är kommen att bringa denna stämpelskatt ner till sitt ursprungliga — eller åtminstone i någon mån till sitt ursprungliga — belopp. De sakliga skäl, som tala för en nedsättning av stämpelavgiften, anser jag för min del vara alldeles övertygande. Från alla håll, där man har någon närmare kännedom om affärer av denna art, betygas det enstämmigt, att den nuvarande höga stämpelavgiften utgör en hämsko på näringslivet och att en lättnad skulle bereda detta, om en nedsättning skedde. Detta anser jag så klart framgå av alla sakkunnigas uttalanden, att det knappast kan betvivlas, att en nedsättning av stämpelavgiften verkligen skulle verka på det sättet, som man sålunda allmänt har förutsagt och uttalat. Vid sådant förhållande hava vi reservanter ansett, att det icke finns några andra skäl, som tala emot att nu bifalla motionerna till fullo eller åtminstone i viss mån, än de rent statsfinansiella skälen. Det har icke varit möjligt för oss att under utskottsbehandlingen med bestämdhet kunna beräkna, i vad mån en nedsättning av stämpelavgiften skulle stimulera affärsverksamheten och sålunda genom ökad omsättning åstadkomma en kompensation mot vad som förlorades genom denna nedsättning. Det är dessa skäl, som för oss reservanter varit avgörande.

Nu har emellertid herr Boman påpekat, att det finns ett sätt, som i sig självt är synnerligen rationellt och mot vilket inga invändningar synas i sak kunna göras, varigenom det skulle kunna förefinnas möjlighet att åstadkomma en sådan kompensation för den nu ifrågasatta nedsättningen, att den minskning av statsinkomsterna, som skulle bliva en följd av stämpelnedsättningen, icke bleve alltför kännbar. Då denna synpunkt icke alls har varit före vid frågans behandling i utskottet, anser jag, att det finns starka sakliga skäl för att låta utskottet ånyo upptaga frågan till prövning. Jag har sålunda ingenting emot att återremissyrkandet bifalles, men för att, därest detta icke skulle bifallas, få reservationens motivering under omprövning, yrkar jag nu bifall till densamma. Jag anser det vara av betydelse, att riksdagen nu uttalar, att en nedsättning av fondstämpeln bör vidtagas, så fort sådant av statsfinansiella skäl kan ske. I övrigt föreligger icke någon skillnad mellan utskottsmajoritetens och utskottsminoritetens motivering, utan skillnaden är endast detta, att reservanterna velat påpeka, att man icke bör anse den ställning, som riksdagen i dag intager till denna fråga, vara bindande för framtiden.

Jag tillåter mig således yrka bifall till den motivering, som föreslagits i reservationen.

Herr Nilsson, Gustaf: Herr talman, mina herrar! Jag ber att få bekänna, att även om den nya synpunkt, som nu i debatten framförts, varit framförd i utskottet vid dess behandling av frågan, hade detta i varje fall icke inverkat på den ståndpunkt, som jag vid frågans behandling intog i utskottet. Jag har svårt att förstå, att detta förslag om sänkning av fondstämpeln vid köp av aktier och obligationer är av den väldiga vikt och betydelse, som man söker göra gällande. I varje fall kan jag icke finna, att den stämpelavgift av 60 öre per 100 kronors värde, som utgår vid köp av aktier, är i så hög grad orättfärdig, som motionärerna och andra velat göra gällande. Det finns många slag av skatter, som enligt min mening äro i högre grad orättfärdiga och kännbara.

*Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)*

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

Jag vill i det fallet endast erinra om, hurusom staten endast för att erhålla en liten inkomst har — utöver den beskattning, som varje ränteinkomst är föremål för både till stat och kommun — infört på de små besparingar, som äro insatta i sparbankerna, en s. k. räntestämpel, utgående med en procent av räntans storlek. Denna räntestämpel träffar i huvudsak den fattigare befolkningen, som sätter in sina sparade medel i sparbankerna. Denna stämpel har staten tillgripit för att få en liten inkomstkälla från detta sparkapital.

Jag kan därför icke ansluta mig till dem som anse, att den skattesats, som gäller för fondstämpeln, är orättfärdig.

Då nu förslag väckts om återremiss, vill jag säga, att ett sådant yrkande har, såsom den förste talaren själv anförde, synnerligen små utsikter att giva något positivt resultat. Det kan icke ske på annat sätt, än att utskottets majoritet skulle vara sinnad att gå de vägar, som herr Boman tänkt sig. Det är ju ingen motion väckt i detta syfte, och den kungl. propositionen har icke berört denna sak. Ett yrkande kan icke framställas av en minoritet, utan endast om majoriteten skulle vilja gå med på att tillstyrka de här framkastade ändringsförslagen, är det möjligt att få fram frågan. Då utskottsmajoriteten alldeles enhälligt, oavsett en skiljaktighet i motiveringen, kommit till det resultatet att för innevarande år av statsfinansiella skäl icke föreslå någon ändring, förefaller det mig, som om det lilla nya uppslag, som nu har framkommit, icke är av det värde, att man skulle gå ifrån denna ståndpunkt. Herr Boman anförde själv, att den handel av detta slag, som förekommit mellan utländska medborgare och svenskar, väsentligen bestått i att en del utländska obligationslån på senare tid delvis placerats i Sverige. För obligationer gäller en stämpelavgift av endast 10 öre för 100 kronors värde, och hela vinsten för staten genom att man vid köp av utländska obligationer tillämpar samma grundsatser som för svenska obligationer skulle alltså röra sig om 5 öre på varje 100 kronor av obligationernas värde. Under sådana förhållanden kan det ju icke bli någon större summa, i all synnerhet som det nog är herr Boman bekant, att icke minst från bankernas och tidningspressens sida redan hörts kraftiga protester mot försöken att placera utländska lån här i Sverige och därigenom minska kapitaltillgången här. I varje fall kan icke någon säker beräkning av inkomsten byggas på ett sådant förslag, även om herr Bomans tankegång skulle vara riktig.

Då jag således icke kan finna, att det ligger någon stor fara i att man låter det nuvarande tillståndet gälla ytterligare ett år framåt och då jag finner många andra slag av stämpelskatter mycket mera upprörande och orättfärdiga än denna, kan jag för min del icke ansluta mig vare sig till yrkandet om återremiss eller till yrkandet om bifall till motionerna utan hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Herr Björnsson: Herr talman: Då den ärade motionären så varmt talat om börsens stora betydelse för vårt näringsliv vill jag endast säga, att det varken i utskottets motivering eller under debatten bestritts, att handel med aktier under nuvarande förhållanden har en mycket stor betydelse. Det är därför enligt min mening alldeles onödigt att anföra detta, om det är avsett att vara något argument mot utskottets motivering.

Vidare tror jag icke man kan riktigt följa med motionärens resonemang, då han säger, att det nu skulle vara osunt, att kapital placeras i bostäder i stället för i industriföretag. Såvitt jag förstår behöva vi verkligen just bostäder nu. De höga hyrorna äro väl vittnesbörd om den saken, och det är en ganska naturlig sak, att man under denna tid, då det råder brist på bostäder, i större utsträckning placerar kapital i bostäder och att man, då fast kapital i över-

flöd bundits i industrien, på de flesta håll åtminstone, icke bör vidtaga åtgärder för att ändra en sådan riktning av utvecklingen, i den mån den finnes.

Herr Borell strök under med styrka, att alla sakkunniga betygat, att en verklig lättnad för vårt näringsliv skulle bli följden av en sänkning av denna skatt. Det tvivlar jag inte på, men emot detta tror jag, att man kan sätta ett annat påstående: ännu flera och lika sakkunniga personer påstå, att det skulle bli en lättnad för vårt näringsliv, om våra skatter i allmänhet sattes ned. Den meningen är ju så allmänt omfattad, att det har bildats en särskild förening med en årsbudget på hundratusentals kronor, som bedriver agitation för att få ned skatterna i allmänhet, särskilt då de direkta, som det här närmast är fråga om. Skattebetalarnas förening driver den satsen, att en nedsättning av de direkta skatterna skall verka som en mycket god stimulans på vårt näringsliv. Nu har man att välja mellan att antingen sänka en indirekt skatt, vilket kan verka fördelaktigt på vårt näringsliv, och i så fall bibehålla den direkta skatten eller åtminstone icke bli i tillfälle att göra motsvarande sänkning på densamma eller att göra tvärtom. Då frågar jag mig, om vi här kunna vara beredda att förklara sänkningen av den direkta skatten vara ett sekundärt intresse, eller rättare sagt, om vi kunna uppställa det som ett förstärks-intresse att få just denna indirekta skattesats sänkt. Såvitt jag förstår är det detta, som reservanterna i sin motivering velat komma fram till, under det utskottsmajoritetens motivering i detta avseende förhåller sig neutral. Jag tror därför icke att i den mån herr Borells yrkande gick ut på avslag å utskottets motivering, det kan vara klokt att följa honom på den vägen.

Beträffande yrkandet om återremiss vill jag betona, att den förste ärade talaren ju haft möjlighet att i bevillningsutskottet framföra ett förslag om en höjning av de skattesatser, som han anser kunna höjas, och skulle en höjning vid undersökning visa sig berättigad, tar jag för givet, att han kunnat få majoritet för ett sådant förslag, varefter bevillningsutskottet ju kunnat begagna sin motionsrätt i en sådan fråga. Och skulle det då ha visat sig, att en sådan skattehöjning ett följande år kan beräknas medföra en kompensation för en skattesänkning på annat håll, då kan det vara tid att utnyttja detta förslag men, såvitt jag förstår, icke förr.

Herr Pers: Herr talman! Jag har anslutit mig till reservationen, som i sak skiljer sig från utskottets motivering endast genom de tre sista raderna, där man vill ha uttalat att denna skatt bör sänkas, bör justeras nedåt, så fort detta kan ske med hänsyn till det statsfinansiella läget. Här har nu utskottets majoritet rest motstånd emot ett sådant uttalande, och jag kan icke finna annat än att utskottsmajoritetens talare givit saken litet för stora proportioner. Det är nämligen från det hållet, man har drivit upp saken till någonting synnerligen viktigt, men den rör sig dock blott om något eller några hundratusentals kronor, och reservanterna ha ju icke heller velat företaga någon åtgärd i år. Vi ha icke velat vederväga någonting nu, men vi ha velat säga, att regeringen bör beakta denna sak och komma med förslag om nedsättning, så fort det lämpligen kan ske.

Herr Gustaf Nilsson ville här göra gällande, att man icke skulle bifalla ett sådant uttalande — jag måste väl förstå det så — därför att vi ha räntestämpeln, som träffar de små kapitalen på ett obehörigt sätt. Det uttalandet tror jag icke kan ha någon riktig verkan, ty jag föreställer mig — och jag begärde ordet för att säga detta — att, om det nu icke blir återremiss och vi komma till något positivt resultat, så kan man hoppas, att regeringen, när den tar denna sak i betraktande till nästa år, då också tar i övervägande, att en nedsättning av denna skatt förenas med ett borttagande eller en justering även av den skatt, som herr Gustaf Nilsson påtalade. Från denna synpunkt tycker jag kammaren

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

skulle kunna vara enig om att bifalla reservationen, i händelse icke återremissyrkandet vinner kammarens bifall.

Herr Wohlin: Det förefaller mig som om herr Bomans påpekande vore riktigt och rimligt, men jag är icke säker på att en återremiss bäst befördrar hans önskemål. Det fordras ju majoritet i bevillningsutskottet, för att utskottet skall kunna använda sin motionsrätt på den av honom berörda punkten, och det är icke alldeles säkert, att den majoriteten i nuvarande läge kan uppdrivas. Jag undrar, om icke herr Bomans tanke bäst främjas, om finansministern tager hänsyn till herr Bomans synpunkter vid framläggande nästkommande år av en reviderad förordning i detta ämne. Utgången av till utskott återmitterade ärenden brukar ofta vara oviss, och det brukar stundom vara bättre, att man låter en fråga vila till ett följande år för att då komma upp i sammanhang med en kungl. proposition.

Med avseende å de olika motiveringar, som föreligga, får jag säga att bakom utskottets motivering stå ju olika personliga uppfattningar. Min uppfattning är i princip densamma som herr Pers, nämligen, att dessa fondstämplor äro för höga och att de böra lämpligen nedsättas, när så kan ske. Men jag har för min del ansett onödigt och även i viss mån olämpligt att uttala detta önskemål nu. Detta beror därpå, att jag tror, att bevillningsutskottet som regel, om också icke undantagslöst, bör underlåta att uttala sina önskemål med avseende å skattesänkningar under en budgetperiod, som icke närmast är i fråga. Skulle nämligen en annan princip vinna hävd inom utskottet, torde man få ett mycket stort antal sådana önskemål framförda, antingen reservationsvis eller från bevillningsutskottets majoritet, och det kan ofta vara olämpligt, att riksdagen binder sig för uttalanden, som icke ge ett verkligt uttryck åt riksdagsmajoritetens uppfattning om de olika skattesänkningarnas inbördes vikt. Jag får kanske erinra herr Borell om att det vid det tillfälle, då frågan om förhöjd kaffetull behandlades, fanns en reservation, som syftade bland annat till att man icke skulle, såsom bevillningsutskottet i sin motivering gjort, uttala sig till förmån för en sänkning av skattesatsen, så snart detta framdeles kunde ske. Från min och herr Borells gemensamma utgångspunkt var ett dylikt uttalande den gången alls icke önskvärt och lyckligt. Skulle man nu i en sådan relativt underordnad skattefråga som denna från vårt håll ge sin anslutning till dylika principuttalanden, finge vi senare mycket svårare, att motsätta oss liknande principuttalanden i mycket viktigare skattefrågor, som kunna väckas från andra håll inom utskottet och vilka uttalanden vi icke anse önskvärda. Därför tror jag, att vi nog göra klokast i att hålla oss till den budgetperiod, som närmast är före, och icke uttala våra önskemål om en längre bort liggande framtid, åtminstone som regel.

Detta har för min del varit anledningen till att jag tycker utskottets neutrala motivering vore klokare än reservationens.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets såväl kläm som motivering.

Herr Borell: Herr talman! Jag kan ge professor Wohlin alldeles rätt i hans uttalande därom, att det icke i allmänhet är lämpligt att bevillningsutskottet gör några uttalanden i skattehänseende beträffande frågor, som röra framtiden. Men i detta särskilda fall föreligger enligt min mening en alldeles särskild anledning att göra ett sådant uttalande. Tillkomsten av ifrågavarande stämpelförhöjning var nämligen icke motiverad av vanliga skattehänsyn, utan den tillkom för att motarbeta vissa olämpliga spekulationsföreteelser på marknaden. Då denna anledning nu försvunnit, finnes därför anledning uttala, att stämpelskatten åter bör bringas ned till det läge den hade, innan höjningen på grund av dessa alldeles särskilda skäl tillkom.

Herr Björnsson yttrade, att det är givet, att varje skattesänkning är förmånlig för näringslivet och att detta icke är något särskilt utmärkande för denna skatt. Detta är alldeles riktigt, men för sänkning av ifrågavarande stämpelavgift tillkommer det nyss av mig omnämnda särskilda skäl.

Herr Björnsson sade vidare, att om man sänker denna stämpel, så riskerar man måhända att icke kunna vidtaga den allmänna skattesänkning, som har ställts i utsikt. Men detta är ju just anledningen till att reservanterna icke nu velat vara med om att bifalla motionerna. Reservanterna ha just framhållit, att man måste taga hänsyn även till frågan om de allmänna skattesänkningarna och att, då inverkan av denna åtgärd på det statsfinansiella läget icke är klar, man icke kan våga tillstyrka motionerna.

Beträffande återremissyrkandet avser ju detta icke heller annat än att man skall försöka utröna, huruvida en sänkning kan vidtagas, utan att det statsfinansiella läget påverkas i sådan grad, att sänkningen kan utöva något större inflytande på avgörandet av skattefrågan i dess helhet. Jag finner fortfarande, att det föreligger starka sakliga skäl för att upptaga frågan till förnyad behandling. Herr Bomans anförande synes mig ge vid handen, att man måhända redan nu kan skrida till en sänkning av skatten, utan att detta i nämnvärd mån skulle inverka på det statsfinansiella läget.

Jag hoppas därför fortfarande, att återremissyrkandet måtte vinna bifall.

Herr Boman: Herr talman, mina herrar! Gent emot den talare, som först förde utskottets talan, vill jag säga, att då jag tog till orda, var det varken för att bevaka spekulant- eller bankintresset, utan mitt syfte var uteslutande det svenska näringslivets intresse, och jag sökte ge skäl för den uppfattningen, att affärer i aktier, eftersom Sveriges näringsliv så övervägande drives i aktiebolagsform, äro ett svensk näringsintresse.

Så talade någon från bevillningsutskottet om »orättfärdiga» skatter. Ja, om en skatt är orättfärdig eller icke, det torde vara ytterligt svårt att säga. Skatter äro behövlige, och en uppfattning finner en sorts skatter orättfärdiga, en annan uppfattning anser en annan sorts skatter orättfärdiga. Jag tror icke man skall använda det epitetet; »olämplig» är nog det starkaste uttryck, man bör använda i fråga om skatter.

Så vill jag erinra om att, då jag framställde mitt återremissyrkande, förutsatte jag en justering inom denna författning och sökte framhålla, att en sådan justering genom borttagande av andra moment skulle kompensera en viss ned-sättning i mycket betydlig grad — hur långt kan man icke säga. Och jag uttalade, att om det ansågs behöfligt, kunde man ytterligare undersöka, huruvida man icke skulle kunna klassificera utländska obligationer i fråga om stämpelbeläggning på annat sätt. Jag tror icke någon kan påstå, att detta innebär, att man skulle vidtaga skattehöjningar, utan det avsåg närmast en justering, ägnad att möjliggöra att man utan oförmånlig inverkan på budgeten skall kunna med-giva den lättnad, som föreslagits i motionerna.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Nilsson, Gustaf: Jag vill endast betona, att om herr Boman menar, att man med en återremiss skulle vinna det resultatet, att utskottet skulle begagna sin motionsrätt till att föreslå en ökning i skatten på utländska obligationer eller aktier, skulle det icke bli något annat resultat än att en skärpning av sistnämnda skatt skulle komma i fråga. I övrigt har ju bevillningsutskottet prövat frågan, om man skall sänka den här nu ifrågavarande skatten eller icke, och majoriteten var nog av den mening, att man för närvarande icke blott av statsfinansiella skäl utan också ur andra synpunkter icke ville föreslå någon ändring.

*Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)*

Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)

Jag tror icke heller, att näringslivet och industrien ha anledning att känna sig särskilt hårt behandlade av innevarande års riksdag. Förslag föreligger om en sänkning av inkomstskatten, och en avdelning av bevillningsutskottet har redan behandlat ett förslag om borttagande av den förut påtalade s. k. B-skatten på aktiebolag, vilket enligt näringslivets uppfattning kommer att betyda en rättelse och en avsevärd lättnad i skatteavseende.

Jag tror, att med dessa saker kan det räcka i år, och jag tror därför icke, att det finns skäl för ett bifall till återremissyrkandet eller anledning till någon nedsättning av fondstämpeln.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad yttrade herr andre vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att, utom beträffande motiveringen, vartill han ville återkomma efteråt, om anledning därtill gäves, hade i avseende å det under behandling varande betänkan- det yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att betänkan- det skulle visas åter till utskottet.

Därefter gjorde herr andre vice talmannen propositioner jämlikt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemstäl- lan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Boman* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 35. röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, visas betänkandet åter till utskottet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr andre vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr andre vice talmannen, hade yrkats dels att utskottets uttalanden skulle godkännas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Röing* m. fl. därom avgivna reservationen.

Sedermåra gjorde herr andre vice talmannen propositioner enligt de nämnda båda yrkandena och förklarade sig finna propositionen på godkännande av utskottets uttalanden vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Pers* begärde votering, i anledning varav uppsattes, upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som i avseende å motiveringen i bevillningsutskottets betänkande nr 35 godkänner utskottets uttalanden, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Röing* m. fl. därom avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr andre vice talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr andre vice talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Fehr* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 49;

Nej — 59.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter ävensom väckt motion angående postbefordringsavgiften för vissa utgivarkorsband, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

*Ang.
stämpelav-
giften vid köp
och byte av
fondpapper
m. m.
(Forts.)*

Anmäldes och bordlades statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 81, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm m. m.;

nr 82, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till upprätthållande av bank- och fondinspektionens verksamhet;

nr 83, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i de till handelsdepartementet hörande ämbetsverk och kärer;

nr 84, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående låneunderstöd åt Ostkustbanans aktiebolag;

nr 85, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tjänstårsberäkning för viss personal vid statens järnvägar; samt

nr 86, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tredje huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, tillhörande utrikesdepartementet samt beskickningar och konsulat;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 31, i anledning av väckta motioner om förbättring i pensionsvillkoren för vissa förmän och arbetare vid flottans varv m. fl.;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkterna 3 och 7 av elfte huvudtiteln gjorda framställningar om anslag till pensionering av till arbetarpersonal hänförliga anställningshavare vid allmänna civilförvaltningen och försvarsväsendet; samt

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkten 29 av elfte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för bidrag till riks försäkringsanstaltens förvaltningskostnader för handhavande av ärenden rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplåtelse under åborätt av viss jord m. m. ävensom i ämnet väckta motioner; samt

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 13 kap. 13 § giftermålsbalken m. m.; ävensom

sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av väckt motion angående lagbestämmelser rörande handeln med utsädesvaror.

Anmäldes och godkändes sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 140, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrende-villkoren för vissa arrendatorer av till ecklesiastikt ändamål anslagen jord; och
nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lindring i arrende-villkoren för vissa arrendatorer av kronans jordbruksdomäner.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

nr 31, angående godkännande av mellan Sverige samt Norge, Danmark och Finland undertecknade konventioner angående fredligt avgörande av tvister;

nr 32, angående godkännande av mellan Sverige och Polen undertecknad förliknings- och skiljedomstraktat;

nr 33, angående godkännande av en mellan Sverige och Tjeckoslovakien undertecknad förliknings- och skiljedomstraktat;

nr 34, angående lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt;

nr 35, angående ändring i 12 § lagen om rätt till litterära och musikaliska verk;

nr 36, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 13, 14 och 23 §§ i lagen den 30 maj 1919 om rätt till verk av bildande konst;

nr 46, angående lag om skyldighet för vissa näringsidkare att biträda vid arbetet med industriens krigsorganisation m. m.;

nr 47, rörande förslag till lag angående meddelande av förbud för barn att idka viss försäljning;

nr 48, rörande förslag till lag angående anskaffande av fartyg för krigsmaktens ställande på krigsfot (fartygsuttagningslag);

nr 49, angående lag om ändrad lydelse av 17 kap. 4 § handelsbalken;

nr 50, angående förslag till lag om ändrad lydelse av 2, 3, 8 och 9 §§ i lagen den 25 maj 1894 angående jordfästning; samt

nr 51, angående ändrad lydelse av rubrikerna 301 och 302 i tulltaxan.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutade kl. 2.06 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 16 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2.30 e. m.

Herr **förste vice talmannen** yttrade: Jag är fullkomligt övertygad, att jag uttrycker samtliga ledamöters känslor, då jag framhåller, huru glada vi äro att åter se vår värderade talman i talmansstolen. Vi glädja oss över, att han återvunnit hälsa och krafter samt önska och hoppas, att han med iakttagande av en viss försiktighet skall kunna bibehålla dessa.

Vi hälsa eder, herr greve och talman, hjärtligt välkommen tillbaka.

Herr **talmannen**: Mina herrar! Jag är något tveksam om lagligheten av herr vice talmannens framträdande nu, men jag är alldeles viss om att, trots de varma känslor, som besjåla mig, det är mig uteslutet att, så som jag skulle önska, besvara hans vänliga ord.

Justerades protokollen för den 10 och den 13 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 10 A, i anledning av vissa i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1926—1927 under riksstatsens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts under fjärde huvudtiteln gjorda framställning i fråga om kostnaden för förläggning av skeppsgossar till Nya Varvet;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för beredande av ökade förmåner åt personal, tjänstgörande å undervattensbåt;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning angående ersättning åt vissa befattningshavare inom utrikesförvaltningen eller deras rättsinnehavare för förluster förorsakade i samband med tjänstgöring i Ryssland;

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ansökningar av landsfiskalerna Gustaf Insulander och Emil Lundgren i fråga om ersättning för vissa belopp, som förskingrats av dem underlydande fjärdingsmän; samt

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjunde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till täckande av kostnader för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vid de till finansdepartementet hörande ämbetsverk och kårer.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 148, i anledning av vissa framställningar rörande elfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 149, i anledning av vissa framställningar rörande pensioner eller understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer; samt nr 150, i anledning av viss framställning om understöd.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 151, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillfällig höjning av beloppen för den i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade stämpelavgiften; samt

nr 152, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa inrikes postavgifter.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 153, till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av 19 § i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av väckta motioner om sänkning av maximigränsen för utminuterung av spirituosa.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 81, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om vissa ändringsarbeten vid garnisonssjukhuset i Stockholm m. m., godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 82—86, bankoutskottets utlåtande och memorial nr 31—33, första lagutskottets utlåtanden nr 25 och 26 samt sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets utlåtande nr 3.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.42 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
